

**SLOVENSKI
ČEBELAR**

9

1953

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV
ZA SLOVENIJO

ST. 9 — LJUBLJANA, 1. SEPTEMBRA 1955 — LETNIK LV

VSEBINA

Sepp Schmidt: Setovne smeri za razpošiljanje čebel	225
Franc Vodnik: Navadni vrednik	229
Jože Stabéj: Stari zapisi o čebelah in čebelarstvu (Nadaljevanje)	232
Inocenc Revaj: Paša	238
Dr. Vital Manohin: Kakšno bo vreme v letošnji jeseni	242
Leopold Debevec: Čebelarska opravila (September—oktober)	244

OPAZOVALNICE:

Poročilo za junij in julij	249
--------------------------------------	-----

MALI KRUHEK:

Poizkus zdravljenja nose mavosti čebel s sulfonamidnimi preparati — Založba »Seljačka knjiga« v Sarajevu — Letošnja smreka in hoja — Mrtve čebele za okenci panjev — Mount Everest — Da se v čebelarni ne bodo jezili	251
---	-----

NASA ORGANIZACIJA:

Poročilo o II. rednem občnem zboru Zveze čebelarskih društev za Slovenijo	253
---	-----

SLIKE:

Uvodna vinjeta: Panjska končnica iz leta 1871. (Ogrebanje roja)	225
Navadni vrednik (<i>Teucrium chamaedrys</i>)	231
Odklon mesečnih povprečkov temperature in padavin od stoletnega povprečka v istih mesecih (Diagrami)	243

NA OVITKU: Zavarovanje čebel — Objave Zveze — Mali oglasi

List izhaja v začetku vsakega meseca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Vlado Rojec. Uredniški svet: Debevec Leopold, dr. Kocjan Leon, Lampe Jože, Raič Slavko, Robida Franc in Zunko Ivan. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in inozemstvo 450 din. Posamezna številka stane 45 din. Stevilka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-T-298.

SVETOVNE SMERI ZA RAZPOŠILJANJE ČEBEL

SEPP SCHMID, CELOVEC

Ko je Janša, vodja prve čebelarke šole na svetu, potoval na Dunaj, se je vozil v poštni kočiji; ko je Dzierzon naročil iz Benečije prve italijanske čebelje družine, jih je moral nekaj časa pustiti na Dunaju, da so si opomogle; ko je Ambrožič razpošiljal svoje čebelje družine, jih je moral do železniške postaje spraviti z nosači ali na vozovih s konjsko vprego.

Sedaj imamo tovarne avtomobile, ki drve noč in dan po posebnih avtomobilskih cestah in morejo prevoziti do tisoč ali celo več kilometrov dolga pota. Najmodernejši avstralski čebelarji prevažajo čebele z lastnimi letali; pri razpošiljanju suhih čebel v zabojčkih so si pridobili v poslednjih letih v Ameriki dragocene izkušnje; prevažanje čebel v arktične pokrajine Severne Rusije in Sibirije, si moremo predstavljati samo z letali; razpošiljanje matic z zračno pošto je danes dokaj preprosta zadeva. V normalnem trgovskem prometu smo pri razpošiljanju rojev že presegli prvih 2.000 km; to je na primer razdalja od Splita do Helsinkov, Stockholma ali Škotske; danes moremo

napraviti tako pot v pol dneva. Še pred 50 leti smo rabili ves dan, če smo hoteli priti iz Trsta na Dunaj.

Tu se moramo zaustaviti, kadar razmišljamo o razpošiljanju čebel, ki se bo v doglednem času v pomirjeni Evropi zelo razvilo, kakor hitro bodo padle meje in bodo odstranjene vse ovire, ki so razpošiljanje čebel spravile domala na mrtvo točko. Da je to razpošiljanje nujno potrebno, se mora kljub raznim veterinarskim pomislekom pokazati, kot je razvidno iz primerov v Severni Ameriki, že v nekaj letih.

Posledice tehniziranja poljedelstva

Že nekaj desetletij opazamo v večini kulturnih držav tudi med čebelarji nekaj »beg z dežele«. Mladi agrarni tehnik nima niti časa niti smisla za čebelarstvo in prepušča to delo starim možakarjem, ki stanujejo na robu mest ali industrijskih naselij. Posledica tega je, da število čebeljih družin v Evropi pada od desetletja do desetletja. Nasprotno pa kulture, ki so navezane na oprasovalno delo čebel, na obsegu pridobivajo.

Drugi činitelj, ki neugodno vpliva na čebelarstvo, je zatiranje škodljivcev v obliki velikopoteznih akcij, ki so zaradi monokultur postale naravnost neizbežne, kakor tudi uvedba sredstev za uničevanje plevela.

Tretji činitelj je pretirano izkoriščanje čebeljih družin v panjih s premičnim satjem zaradi prevažanja in v zvezi s tem povečanje nevarnosti okužbe.

Vsi ti škodljivi vplivi, ki ovirajo čebelarstvo v njegovem razmahu, so prisilili poljedelce v mnogih deželah, da so poverili čebelam »posebno službo«. V Severni Ameriki je več takih čebelarjev, ki jim ne daje glavnega zaslužka pridobivanje medu, temveč najemnina sadjarjev in semenogojcev, katerim posojajo svoje čebelje družine za oprasovanje kulturnih rastlin. Nekaj podobnega se pojavlja že tudi v Evropi, v začetnih obrisih v Angliji in Nizozemski, pričakovati pa moramo to v doglednem času tudi v Zapadni Nemčiji, Severni Franciji in Skandinaviji, povsod tam, kjer je zatiranje škodljivcev s sredstvi, ki so nevarna čebelam, doseglo svoj vrhunec.

Kakor so v Severni Ameriki postale južne pokrajine in gorata ozemlja rezervati za čebele, prav isto bomo prej ali slej doživeli v Evropi. Kot dobavitelji čebel se bodo verjetno tudi pri nas uveljavila ozemlja, v katerih so traktorji in motorne brizgalne pri zatiranju škodljivcev neuporabne, to se pravi gorovja. Čim južneje leži kako ozemlje, tem več ima možnosti, da postane dobavitelj čebel.

Dobra pasma

Za »čebeljo službo« zlasti v sadovnjakih, na njivah z oljno repico in drugimi zgodaj cvetočimi kulturami pride v poštev samo taka pasma, ki se spomladi hitro razvije, ki je krotka, a odporna proti vremenskim nevšečnostim in boleznim. Vse te lastnosti ima naša čebela, apis mellifica, var. carnica. To je gorska čebela, ki kljubuje na jugu tudi mrzli burji. O gnilobi čebelje zalege lahko rečemo, da v območju naše čebele, torej med Srbijo in Južno Tirolsko nima iste vloge kakor v onem severnoameriškem ozemlju, kjer je razširjena rumena italijanska čebela apis mellifica, var. ligustica. Za pogosto nastopanje pršičavosti in nosestavosti v območju kranjske čebele velja isto, kar je bilo ugotovljeno za temno nemško čebelo (apis mel. mel.) v njenem območju med Irsko in Sibirijo. Tu imamo opraviti, kakor se zdi, z vplivi okolja (slaba jesenska paša, degeneracija, daljši zimski pripor z mnogimi starimi čebelami kot prenašalkami bolezni in končno pomanjkljiva pomladanska paša), kakor tudi s periodami kužnih obolenj, katerih cikli so nam še domala neznani.

Ker dosežajo kranjice v srednji in severni Evropi pri donosu medu boljše uspehe kakor temne nemške čebele, kar je razvidno iz neoporečnih poizkusov, in ker se morejo v pridnosti meriti po ugotovitvah čebelarskih znanstvenih zavodov v Ameriki tudi z italijankami, ki so tamkaj posebno priljubljene, bodo še nadalje prednjačile na svetovnem čebeljem tržišču.

Zapore

Svetovni promet pospešuje razširjanje bolezni in škodljivcev. Ta je kriv, da se je zanesla tudi v Evropo peronospora, ki dela škodo na trtah, kapar San Jose in koloradski hrošč; Avstralija se mora iz istih vzrokov boriti proti nadlogi uvoženih kaktej; v Združenih državah Amerike zavrne 200 obmejnih nadzornikov zračne pošte vsak dan preko 10.000 pošiljk. Kot ovojni material za uvoženo blago ni dovoljeno uporabljati mah ali slamo, seno ali šoto.

Mnogo držav je popolnoma ali deloma omejilo uvoz čebel. V nekaj desetletjih po tej zapori pa se je pokazalo, da so taki ukrepi skoraj brezuspešni in da čebelje bolezni niso nikak obmejni problem, temveč vprašanje notranjega čebelarskega kontrolnega sistema. Nosema si je kljub temu utrla pot v Severno Ameriko, čebelja pršica pa v Nemčijo in celo v Argentinijo. Kaliforniji se je posrečilo zmanjšati veliko število okužb po gnilobi samo z radikalnimi kontrolnimi merami in

ne z zaprtjem mej. Veter in prometna sredstva (letala, ladje, železniški vozovi, avtomobili itd.) nudijo povzročiteljem bolezni in škodljivcem toliko možnosti razširjanja, da predstavlja zanje najstrožje obmejno nadzorstvo nad uvoženim blagom kaj majhno oviro.

Prometne smeri

Prva prometna smer za razpošiljanje čebel je šla, v kolikor je mogoče pregledati razmere prejšnjega stoletja, iz Kranjske in Koroške proti severu; in tudi tukaj lahko znova navedemo ime Janše. Rotschütz in njegovi sodobniki so postavili temelje regularni trgovini s čebelami; Ambrožič in Strgar, Neunteufel in še nekateri drugi Korošci pa so ustvarili na tem področju že nekako tradicijo. Iz Slovenije in Avstrije so vodila nadaljnja pota v Anglijo, ZDA, Skandinavijo, Avstralijo in Severno Francijo. Ta pota so nastala deloma že potem, ko sta nastopili kot redna kupca Jugovzhodna in Vzhodna Nemčija. Množičnega raznašanja gnilobe v nasprotju z ligustiko v Združenih Ameriških državah skoraj ni bilo opaziti.

Druga evropska »čebelja smer« je šla iz severnovzhodnih vresišč (Lüneburška) predvsem v Veliko Britanijo in Skandinavijo. Anglija in Škotska prejmeta kljub določenim zapornim meram še danes vsako leto kakih 2.000 rojev iz Nizozemske.

Tretja smer gre iz Padske nižine, kjer so si v okolici Bologne pridobili Penna, Piana in Tortora svetovni sloves ter pripomogli pasmi ligustica, da je postala standardna čebela »novega sveta«.

Severna Amerika ima dve »čebelji smeri«; ena se pričinja v tako imenovanih Zalivskih državah na jugu in vodi v Zapadne države, Srednji vzhod in v Srednjo oziroma Zapadno Kanado. Druga smer teče iz Kalifornije preko Pacifiških držav prav do Vzhodne Kanade. V teh dveh smereh se vrši najobsežnejša trgovina s čebelami na svetu.

Tudi Sovjetska Zveza ima posebno »čebeljo smer«, ki ima svoj začetek, kakor je znano, na Kavkazu. Kavkaško gorovje je ostalo rezervirano za kmečko čebelarstvo, četudi so bila ustanovljena v sosedstvu velika moderna vzrejališča matic.

Tehnika je pred kakimi 100 leti dvignila delavca na privilegiran položaj in ustvarila socializem. Danes nas sili tehnika k snovanju velikih gospodarskih prostorov, pa bodimo tega ali onega političnega prepričanja. Če so dobila vprašanja, kot na primer beg z dežele, erozija, pomanjkanje čebel itd. v različnih državah svetovni pomen, potem ne moremo uvideti, zakaj bi tudi trgovino s čebelami ne motrili z nekega višjega stališča.

(Dalje prihodnjič.)

NAVADNI VREDNIK

FRANC VODNIK

Navadni vrednik (*teucrium chamaedrys*) je prijetno dišeč polgrmič s kratkotrajno glavno korenino. Iz te se razraščajo na daleč tanke, olesenele korenine. Steblo stoji pokonci in je vejnato; tudi mlade veje so bolj ali manj pokončne in približno 1 in pol do 2 in pol decimetra visoke, medtem ko so starejše veje poleggle, a se ne zakoreninjajo. Videti so okrogle, v resnici pa so nekoliko četverorobe ter povsod ali samo vzdolž v dveh vrstah pokrite z mehкими, tu in tam z žlezastimi dlačicami. Veje so često rdečevijoličaste; olistane so samo prvoletne mladike; včasih, toda redko prezimijo v zavetnih legah tudi posamezni olistani poganjki, če na njih ni bilo cvetov.

Listi stoje nasprotno v parih, eden levo, drugi desno, zgornja ali spodnja dvojica listov pa je z omenjeno dvojico kolikor toliko navzkrižna. Listni pari stoje precej na gosto. Listi so klinastojajčasti in se ožijo v okriljen pecelj. Dolgi so največkrat 2 do 3 cm in 1 do 1 in pol cm široki. Listni robovi so globoko narezani; zareze segajo zlasti pri spodnjih listih več milimetrov v notranjost ploskve. Na vsaki strani ploskve je 5—8 zobčkov, ki so navadno polkrožni, redkeje jajčastosuličasti. Slednje velja za primerek, ki sem ga dobil v Ljubljani na gredi pred sodiščem. (Ker sem odtrgal le eno vejico in še to v korist čebelic in rastline same, ki je izborna medonosnica in primerna za zboljšanje čebelje paše, naj mi bo to oproščeno.) Listi so mrežasto žilnati. Žile, zlasti močno izstopajo na spodnji strani listov. Večinoma so listi na obeh ali zgolj na spodnji strani mehkodlakavi. Proti vrhu vej so vedno manjši, vendar imajo tudi zgornje robove dostikrat razločno narezane. Primerek iz Dolenjih Lazov pri Ribnici to potrjuje, oni izpred sodnije pa ima na vejicah s cveti zgornje liste celorobe.

Cveti so 10—12 cm dolgi, imajo dokaj dolge peclje, stoje pokonci in so razvrščeni vretenasto v pazduhah listov. Vretenca, sestojeca iz 1—6 cvetov, so zgnetena v enostranski grozd. Čaša je cevastozvonasta, pri dnu proti stebelni strani nekoliko vdrtá, zato pa na nasprotni strani izbuhnjena, često rdečevijoličasto nadahnjena in dlakava. Čašni zobci so krajši od čašne cevi, približno enaki, trikotni, kratkodlakavi in v dobi zoritve plodu zakrivljeni navzgor. Venec je največkrat karminastordeč, redkokdaj bel; venčna cev je gola in kratka, vendar moli nekoliko iz čaše. Spodnja ustna je puhastodlakava, ima večjo srednjo in dve manjši stranski, po navadi navzdol upognjeni krpici.

Zgornje venčne ustne skoraj ni videti; predstavljata jo dva roglja, ki sta pomaknjena proti spodnji ustni tako, da imamo vtis, kot da je spodnja ustna v celoti peterno nacepljena. Roglja, to se pravi koničasti, navzgor moleči krpici, predstavljata torej navzdol pomaknjeno zgornjo ustno. Po teh značilnosti venca rastlino hitro razpoznamo.

Prašniki so štirje, dva daljša in dva krajša; pestič ima dvodelno brazdo. Prašniki in pestičev vrat so rdečkasto nadahnjeni. V neoprašenem cvetu mole prašniki naprej, medtem ko je pestičev vrat upognjen nazaj. Po oprasitvi in oploditvi se prašniki vzravnavajo, pestičev vrat pa se povesi naprej. Plod je pokovec, ki razpade v štiri jajčaste oreške. Orešek je dolg 1 in pol do 2 mm.

Vrednik je ustnatica, ki raste zlasti na kamenitih pobočjih in cvete od julija do septembra. Ugajajo mu suhi travniki, kjer prevladuje trava pokončna stoklasa. Poleg drugih rastlin, ki jim je ljuba suha podlaga, mu dela družbo tudi trava navadna glota ali vališka bilnica. Najdemo ga razen tega med podrastjo v svetlih hrastovih in borovih gozdovih, ob živih mejah, v grmičevju, po nasipih in še marsikod drugod. Razširjen je po vsem Sredozemlju in sega daleč v Srednjo Evropo. Po dr. E. Mayerjevem »Seznamu praprotnic in cvetnic slovenskega ozemlja« je v Sloveniji mestoma prav pogost. Dr. Radovan Domac ga navaja v svoji »Flori« kot rastlino, ki je razprostranjena po vsej Jugoslaviji.

V rod vrednikov spada kakih 100 vrst. V Jugoslaviji raste od teh približno 8 ali 9: gorski vrednik, istranski v., žajblasti v., rumeni v., navadni v., grozdnati v., česnov v., itd. Pogosta sta v Sloveniji poleg opisane vrste še gorski vrednik z rumenobelimi cveti in suličastimi listi ter grozdnati vrednik s svetlokarminastordečimi cveti in enkrat do dvakrat pernato nacepljenimi listi.

Opraševalci vrednikov so zlasti čmrlji, pa tudi čebele. Od 15. do 20. julija sem opazoval čebele, ki so zelo vneto obiskovale vrednikovo cvetje v že omenjenih Dol. Lazih pri Ribnici, v začetku avgusta pa na gredicah pred sodiščem v Ljubljani, kjer raste ta rastlina v večjih strnjenih rušah. Na pomembnost vrednika kot medonosne rastline me je opozoril tov. urednik Rojec, ki je že lani opazoval čebele, kako pridno so obletavale ruše pred sodnijo. Rastlina je tu manj dlakava kot divje rastoča, najbrž zato, ker ima več vlage. Zdi se celo, da se razcvete kasneje in da ima daljšo cvetno dobo. V Angliji, na Irskem in Škotskem goje navadni vrednik kot vrtno rastlino. Vse tako kaže, da ga gojimo tudi pri nas, v koliki meri in kje, bi bilo zanimivo ugotoviti. Po zatrdilu ljubljanske mestne vrtnarije se ga s semenom

ne splača razmnoževati. Bolje je, da manjše grmičke posadimo v primernih razdaljah na vrtni gredici, jih pustimo, da se zakoreninijo in razrastejo v ruše, nato pa te ruše razcepimo v posamezne sadike, ki jih uporabimo za nadaljnje razmnoževanje.

Navadni vrednik zelo variira v velikosti, zgradbi listov in v dlakavosti. Variacije v listih kažeta že omenjena primerka iz Ljubljane in Dol. Lazov. Primerek iz Dol. Lazov ima na listih večje polkrožne zobce, pri primerku iz Ljubljane pa so listi ob vrhu cvetočih vej skoro celorobi; pri necvetočih poganjkih so tudi zgornji listi narezani.

Navadni vrednik vsebuje eterična olja, grenke soli, čreslovino itd. Cenili so ga že v davnih časih kot zdravilno rastlino in se je kot tak vzdržal v ljudskem zdravilstvu. V nekaterih deželah ga uporabljajo menda celo za ljubezenski napoj. Še dobro, da troti tega ne vedo, drugače bi preveč nadlegovali matice z vrednikovim čajem.

Navadni vrednik: v cvetoča veja, c cvet

STARI ZAPISI O ČEBELAH IN ČEBELARSTVU

(Kulturnozgodovinski in jezikovni drobiž)

JOZE STABÉJ

Katon (Marcus Porcius Cato Censorius, 234—149 pr. n. št.) je bil sloveč rimski državnik, govornik in pisatelj. Njegov spis *De re rustica* je dragoceno najdišče podatkov o starorimskem kmečkem življenju. Veliko njegovih rekov je prešlo v pregovore, kakor n. pr.: Male tatove se obesi, velike pa se pusti, da hodijo v zlatu in škrlatu. Sicer pa menim, da je treba Kartagino porušiti. Katonovo veliko zgodovinsko delo *Origines* nam ni ohranjeno.

Varon (Marcus Terentius Varro, 116—28 pr. n. št.) slovi kot najbolj učen Rimljan, predvsem kot raziskovalec zgodovine in slovnica. Tudi njegovo najpomembnejše delo *Antiquitates* je zgubljeno, ohranilo pa se je delno *De lingua Latina* in v celoti *De re rustica*. O čebelah in čebelarstvu piše Varon največ v 5. knjigi, 16. poglavje (v našem delu tom. I., 388—404), kjer uči, kje in kako se napravijo čebelnjaki, katere rastline in cvetlice je treba saditi pri čebelnjaku, piše o čebeljih panjih, o rojih, matici (ki so jo imeli Latinci za moškega, zato tudi njihovo ime *dux*, *rex*, t. j. vojvoda, vojaren, kralj) itd. Varonov spis je bil že dokaj dognan nauk o umni čebelji reji rimsko-latinskega čebelarja okoli šestdesetih do petdesetih let pred začetkom našega štetja.

Celzus (Aulus Cornelius Celsus) je tretji poznani pisec o zvrsti *de re rustica*. Najverjetneje je živel v času od leta 30 ali 25 pr. n. št. pa do leta 45 ali 50 n. št., ker ga Kolumela (*lib. I., cap. I.*) izrecno imenuje *nostrorum temporum virem*, t. j. moža naših časov ali sodobnika. Svoje delo o poljedelstvu in o čebelarstvu, kjer se je opiral zlasti na Higinovo knjigo o čebelah, je napisal najbrž okoli leta 30 n. št. Celzus je bil polihistor, t. j. strokovnjak v več vedah, ohranjeni so le njegovi zdravstveni spisi in del spisov o govorništvi, medtem ko poznamo njegova mnenja o poljedelstvu in čebelarstvu samo posredno iz tistih latinskih piscev, ki ga navajajo.

Med najboljše in najbolj znane latinske spise o čebelah in čebelarstvu pa uvrščamo vso IX. knjigo *De re rustica*, ki jo je napisal okoli leta 50 n. št. (lahko v času od leta 42 do 77) **Kolumela** (Lucius Junius Moderatus Columella), po rodu iz mesta Gades ob jugozahodni obali Španije. Kolumelov stric Marko je bil kmet in le-temu se večkrat zahvaljuje Kolumela za spodbudo in pouk pri pisanju svojega dela. Celotna, v prijetni latinščini napisana obravnava o poljedelstvu, je

razdeljena na 12 knjig (po naše bi rekli obsežnejših poglavij ali delov), posebej pa je še 15. knjiga o gojitvi drevja (Liber de arboribus); 10. knjiga je napisana v stilih. Poleg svojih in stričevih izkušenj v kmetijskem poklicu pa je zajemal Kolumela vse, kar je bilo zanj uporabno in primerno, iz številnih strokovnih spisov o poljedelstvu, ne da bi bil pri tem zamolčal imena njihovih piscev. Izvedeni naravoslovci tudi gotovo vedo, da navaja Kolumela v svojih knjigah več ko 400 imen rastlin, torej nekaj manj kot jih je bil poznal dobrih tri sto let pred njim Teofrast, medtem ko je imenoval Katon le 125 rastlin, in sicer prvič, Varon 107 (42 prvič), Vergil 164 (78 prvič) itd.²²

Kolumelov latinski umni čebelar ima 16 poglavij (v našem latinskem izvirniku lib. IX. v tom. I., pag. 702—725), v katerih je zbrano vse najvažnejše o čebelah od 21., 22. pogl. V. knjige Aristotelovih (384—322 pr. n. št.) *Περὶ ζῴων ιστορίαι* pa do Kolumelove sodobnosti. Žal, da bi bila razčlenitev vsebine in kakih posameznosti iz tega dela za SČ preobširna; glede na to je postavljen semkaj le kratek odstavek na ogled in pokušnjo:

Da preminejo [čebele] je vzrok tudi ta, da zraste večkrat več let zapored veliko cvetic in se ukvarjajo čebele bolj s pridobivanjem medu ko z zalego. Glede na to se vesele neki [čebelarji], ki so v tem manj poučeni, velikega donosa medu, ne da bi vedeli, da preti zato čebelam pogin. Od oslABLJENOSTI zaradi prenapornega dela umre namreč veliko čebel in, ker se preostale ne poživijo z nobenim naraščanjem, umrejo končno še te. Če pride torej taka pomlad, ki obiluje s cveticami na travnikih in poljih, je najbolje, da se zapre vsak tretji dan izhod iz uljev, puste pa se le neznatne tesne odprtine, da skozi le-te čebele ne bi mogle izleteti ter bi bile zadržane od pridelovanja medu. Ker [čebele] sedaj ne morejo pričakovati, da bi mogle natrpati vse satne celice s strdjo, jih izpolnijo z zarodom. (IX. knjiga 13. poglavje; v našem latinskem izvirniku tom. I., pag. 718).

Pri še danes vedno nujnem vprašanju čebelje paše je pač mikaven Kolumelov pouk v 14. pogl. IX. knjige (tom. I., pag. 722), kjer pravi, da se panjev ne sme pustiti v miru, ko so že popasene in odcvetene spomladanske cvetlice, marveč da je treba prenesti panje s čebelami v druge kraje, kjer pozno cvete timijan (materina dušica), dobra misel in šetraj. Po navedbi iz Higina poroča prav tam, da so stari Grki iz ahajske pokrajine dajali čebele na atenske pašnike, z Evboje in

²² Po imenu našteva vse rastline, ki jih navajajo ti in drugi stari pisci: Ernst H. F. Meyer (1791—1858), *Geschichte der Botanik*, I.—IV. Bd. Königsberg 1854—57.

redkih Kikladskih otokov pa na otok Skir; nič manj pa da niso predstavljali čebel na Siciliji in iz ostalih njenih pokrajin v Hiblo.²³

Med poslednjimi latinskimi pisatelji o poljedelstvu in čebelarstvu je **Paladij** (Rutilus Taurus Aemilianus Palladius), ki je živel in pisal v 4. stoletju n. št.; njegovo delo so *De re rustica libri XIV* (v našem latinskem izvirniku tom. II., pag. 1—170). Umevno je, da so rabila Paladiju pri pisanju vsa izkustva in dognanja prejšnjih piscev; najpogosteje pa navaja Kolumela, pri katerem je tudi dobil pobudo, da je razdelil vsa kmečko-poljedelska dela po mescih (prosinec—gruden). Prvo osnovo za pozneje in še danes tako razširjeno ter priljubljeno kmečko pratiko (vremenske napovedi, prislovice in reki o praznikih in svetniških godovih, hišna in poljska opravila v posameznem mescu na vrtu, v vinogradu, pri čebelah itd.) pa najdemo že v Heziodovih »Dela in dnevi«. To Heziodovo zamisel, ki pa je še starejša pri drugih narodih, je prikrojil zase tudi Vergil (Georgika, 1. knjiga, vrste 204 do 465), za Vergilom je šel Kolumela, itd.; vsekakor pa je izmed vseh razdelil Paladij kmečka hišna in poljska dela po mescih najbolj izrazito in očitno.

Paladijevo delo je pisano zelo poučno in priročno za kmeta. Čebelarstva opravila — način, ki ga ima še danes v rabi SČ — je napisal Paladij za mesce sušec, mali in veliki traven, rožnik (obširno), veliki srpan, vinotok in listopad, medtem ko jih v ostalih treh mescih (mali srpan, kimavec in gruden) ne obravnava obširneje. Nasploh pa je vse Paladijevo kramljanje in razlaganje prav prikupno, včasih kar zabavno, in le škoda, da ni prilike, ukvarjati se več z njim.

Nekoliko bolj pa se hočemo pomeniti na kraju o pesniku Vergilu, ki je spesnil v letih 37—29 pr. n. št. »najlepši cvet latinskega pesništva« Georgica v štirih knjigah (spevih), izmed katerih je četrti spev samo o čebelarstvu.

Vergil (Publius Vergilius Maro) je bil rojen 15. X. 70 pr. n. št. v kraju Andes pri Mantovi, umrl pa je v mestu Brundisium (danes Brindisi) 22. IX. 19 pr. n. št. Poleg Georgica (t. j. *γη* zemlja, polje in *ἔργον* delo, opravke; *γεωργός*, ki obdeluje zemljo, poljedelec, kmet ter končno

²³ Hybla Megara, mesto na Siciliji ob vzhodni obali severno od Sirakuz; njena okolica je bila v starem veku znana, da je bogata dišečih medovitih rastlin in da se tam dobi prvovrsten med. — Ta primer je navedel že J. A. Scopoli l. 1770 v *Dissertatio de apibus* pod črto.

Kdor se želi seznaniti s Kolumelom bolj nadrobno, naj bere n. pr. Kappelmacherjev prispevek v Pauly Real — *Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Neue Bearbeitung. X. Band. Stuttgart 1919, stolpci 1054—1068.* Tisti, ki niso izvedeni latinščini in bi radi brali Kolumelovo delo, pa si lahko pomagajo s kakim prevodom.

γεωργικός poljedelski) je spesnil Vergil še ep Aeneis in pastirske pesmi Eclogae.

Vergilovo Poljedelstvo, kakor bomo imenovali po naše Georgica, je že razmeroma zgodaj mikalo tudi Slovence. Prav posebej in poudarno, kolikor mi je znano, pa do devetnajstega stoletja ni nihče med Slovenci omenjal Vergilovih svetovno poznanih krilatice o čebelah; kolikor so pa morda le kje zapisane, bi moral šele dokazati. Kdor ve po naključju kaj več o tem, naj nam pove.

Najbolj poznan in najbrž prvi tiskan slovenski prevod iz IV. knj. Vergilovega Poljedelstva je v Aufschrift eines Bienenstandes — latinsko-nemško-slovenski napis na čebelnjaku Karla Smole na Grmu pri Novem mestu. Napis je sestavil, prevedel in priobčil M. C., t. j. Martin Kuralt (1757—1845)²⁴ in se glasi:

Admiranda tibi levium spectacula rerum.

Virgil. Georg. L. IV. v. 3.

*Dinge, zwar kleinlich dem Aug; doch hoher Bewunderung würdig.
Velke u meihneh rezhèh ti tukei zhudeshe gledash.*

Na prednji napis je pač vsekakor meril Valentin Konšek (1816 do 1899) v obravnavi »Die Bienenzucht in Krain«,²⁵ ko je poročal, da imajo kranjski panji na končnicah pisane podobe, včasih pa tudi kake prislovice in v kranjščino prevedene stihe iz Vergilovih Georgica. Ni pa izključeno, da je bilo posebno na Kranjskem še več takih napisov, a nam v knjigah in rokopisih niso ohranjeni.

Prvenstvo med tistimi Slovenci, ki so hoteli posloveniti Vergilova dela že v prvi polovici devetnajstega stoletja, gre po mojem Stanku Vrazu, dobro znanemu ilirsko-hrvaškemu, a do nedavna skoraj nepoznanemu slovenskemu pesniku in piscu. V Sveučilišni knjižnici v Zagrebu je ohranjen Vrazov rokopis,²⁶ ki priča, da je prevajal Vraz Vergilovo Poljedelstvo in Eneido v slovenščino, kakor se sklepa po narečnih izrazih in nerodnem slogu, leta 1850 in 1851, star komaj

²⁴ Illyrisches Blatt zum Nutzen und Vergnügen. Laibach. Nro. 38. Freitag den 17. September 1819, str. 149. — Napis je že priobčil J. Wester v SC XXXVII. l. (1934), str. 111 in 112, pred njim pa dr. M. Remeš-dr. Vinko Zupan v ZMS XIV. zvezek (1912), str. 25. — O Martinu Kuraltu bom povedal več pri obravnavi slovenskih starih zapisov o čebelarstvu, opozarjam pa na njegov življenjepis Leopolda Debeveca v SC XLVIII. l. (1946), str. 261—264.

²⁵ Illyrisches Blatt. Laibach. No. 25, 4. Juni 1840, str. 109—112, No. 24, 11. Juni 1840, str. 117—118. Ponatis iz Innenösterr. Industrie u. Gewerbsblatt. — J. Westrov slovenski prevod je v SC XLI. l. (1938), str. 67—70, 82 in 85.

²⁶ R 4644.

20 let. Iz Poljedelstva je ostalo v rokopisu prevedenih nepopolnih 58 vrstic, 8 pa iz Eneide.²⁷ Če je prevajal Vraz tudi IV. knjigo Poljedelstva, ne vemo, ker do zdaj ni bil najden o tem noben zapis.

Pred devetdesetimi leti pa smo dobili Slovenci prvi tiskan in celoten prevod Vergilovega Poljedelstva in s tem tudi njegove IV. knjige o čebelarstvu.²⁸ Delo je prevajal dr. Jožef Šubic dobrih 9 let: od vino-toka leta 1850 do leta 1860. Prevodu je napisal Šubic Vvod k Virgilu (str. 9—14), prej pa še prav značilen Predgovor (str. 5—8), ki se za-čenja takole:

*Najlepši cvet latinskega pesništva je pesmotvor Publija Virgi-
lija Marona, ki mu je naslov: Georgika, to je: poljedelstvo. Ta pesmo-
tvor je pravi glasonoša slave pesnikove, kakor daleč blagodarna narava
rodí plodove svoje in jih ogreva rumeno solnce. (Str. 5.)*

Čebelarstvo, Poljedelstva četrte bukve, je natisnjeno na straneh 92—115 in ima 566 vrstic kakor izvirnik. Kratko vsebino nam pove Zapopadek, ki ga je napisal Šubic pod naslov za odstavke I.—XXV. in ki obravnavajo predvsem: Stan [= čebelnjak] čebel. Naprava košnic ali panjev. Popis čebelnega življenja. Čbelni roj. Pomogljjeji čbelno buno vmiriti. Pomogljjeji rojeve obderžati. Čbelne lastnije in druž-bena vredba. Razploditev čbel. Njih čudovitni nagon. Podrezovanje. Čbelne bolezni. Umetna zaploditev čbel.²⁹ Od vsega je bil uporaben

²⁷ Stanko Vraz, Slovenska djela. Priredio Anton Slodnjak. I. in II. Zagreb 1952. Izdala Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti kot 5. in 6. knjigo v zbirki Noviji pisci hrvatski. Obe knjigi sta napisani v slovenskem jeziku, razen nekih pri-pomb. Glede naših navedkov glej II., str. 160—162 in 251.

²⁸ Publija Virgilija Marona Georgikon, to je: Poljedelstvo. Cvetere bukve. Po-slovenil Dr. J. Šubic. V Celovcu 1863. Natisnil Janez Leon. — Izšlo kot 7. zvezek Ant. Janežičevega Cvetja iz domačih in tujih logov. — Prevod s Šubicevimi opombami pod črto je na str. 15—115, na str. 116—118 pa je: Jožef Šubic. (Životopisna čertica), ki jo je napisal v Mariboru malega travna 1861 J. M. [= Jurij Matjašič] in kjer pove: Jožef Šubic je bil rojen 20. XII. 1802 v Mokronogu, umrl je za jetiko v noči od 21.—22. IV. 1861 v Mariboru. Zdravniške vede se je učil na Dunaju in v Padovi, za doktorja zdravilstva je bil povišan v svečanu l. 1834. Kot zdravnik je prebival v Celju [menda že] od l. 1835 [njegovo sodelovanje v V. Konškovih Celjskih slovenskih novi-nah v letih 1848 in 1849!], l. 1860 pa je odšel v Trojico v Slov. goricah, od tam pa se je preselil 18. III. 1861 v Maribor — umret. »Na Jurjevo smo ga pokopali. Nesli so ga gimnazialci viših razredov, ostala gimnazijska mladež se je prostovoljno skoro vsa pogreba vdeleževala.« (Str. 118.)

²⁹ Grki in Rimljani so mislili, da morejo nastati čebele iz mrhovine, zato... način, kakó v Arkadiji često pobitih / Vólov opáčena kri zaplódila nove je čebele. / Hočem natanko od kraja povedati čudno prigodbo. / — (Vrste 284—286.)

nauk za čebelarje večinoma le od začetka in do 314. vrste, medtem ko je vsebina od 315. vrste naprej — Aristej iznajdnik čbel — bajaranje starih Grkov in Rimljanov.

Ne glede na naščasne strokovne ugovore pa drži, da je Vergilova IV. knjiga Poljedelstva najlepša in visoka pesem o čebelah ter čebelarstvu. Zopet škoda in stokrat škoda, da Slovenci nimamo te pesnitve v sodobnem prevodu, v priročni obliki in s potrebno razlago! Šubicev prevod moramo vrednotiti pač po času in prilikah pred sto leti in reči, da je dober in da ga zasilno lahko beremo še danes. Pomisliti je treba, kako težko je tedaj našel Šubic v še neizpiljenem slovenskem jeziku primerne besede in izraze, ko razen zastarelih slovarjev od Pohlina do Murka ter novejšega Janežičevega ni imel pri rokah nobenih slovenskih jezikovnih pomagal. Za presojajo navedem le 7 vrstic (212—218):

*Dokler kraljica živi, med njimi [= čebelami] kraljuje edinstvo;
To če zgubê, pogine zaveza: nabranega méda
Plenjajo same tedáj, in uničijo satje po panjih.
Ona je gradja čuváj; na njo le gledajo vse, vse tud
Dvórijo njej, bučaje vkup, in jo krožijo brojne.
Mnogokrat jo na plečica dvignejo tudi, v pobitvo
Grejo za njó, ter iščejo smerti sloveče po ranah.*

Novejši in prav dober prevod vseh Vergilovih del so dobili za 2000-letnico njegovega rojstva (15. X. 1930) Hrvati,³⁰ Slovenci pa 1940 v priredbi Rudolfa Južniča latinski Izbor iz Vergilovih del za šolsko rabo in z dobrim predgovorom M. Grošlja.

S tem zaključujem, vem, dokaj pičlo in medlo izbiro iz starih, največ grških ter latinskih zapisov o čebelah in čebelarstvu. Pravzaprav so to le neznatni drobci in kamenčki iz veličastnega hrama, ki ga je postavil človek vseh časov in malodane vseh narodov — čebeli, vendar pa taki, ki mora o njih vsaj nekaj vedeti tudi slovenski čebelar.

V nadaljnjih delih obravnave bom pisal samo še o slovenskem kulturnozgodovinskem in jezikovnem drobižu iz čebelarstva. Tak drobiž nam mora biti tem bolj pri srcu, čim bolj je reven in skromen ter splošnosti skorajda nepoznan, a kljub temu za nas dragocen ter je prav, da ga zbiramo vsak po svojih močeh in svojem znanju.

(Dalje prihodnjič)

³⁰ Djela P. Vergila Marona. Preveo i protumačio dr. T. Maretić. U Zagrebu 1932. Vergilov življenjepis je napisal Koloman Rac.

PAŠA

INOCENC REVAJ

Μήτε μίλι μήτε μελίσαας.

Kdor hoče lizati med, se ne sme bati pikov...

Sapfo, fragm. 119.

Zgodi se, da čebelar ujame pašo.

Ni je besede, ki bi se huje zlorabljala kot ta kratka dvozložnica, in tudi je ni stvari, ki bi bila v življenju bolj redka. Pod pašo si vsak predstavlja nekaj drugega. Enemu pomenijo pašo rože, drugemu vreme, ta si pod tem imenom predstavlja prostor, drugi čas. Pa se vam paša figo zmeni za čas in za prostor in za vreme. O rožicah ni, da bi govoril, rožice so zato tukaj, da cveto. Manjka se rožice! Paša pa je čučež, redka sreča in katastrofa obenem — kakor vihar je pridvela usoda mimo tebe in ti si jo zgrabil za rep. Prihodnji hip je ni več in kar ti ostane v roki, je božansko darilo, namreč uspeh.

Ko je Napoleon razgnal konvent, takrat je morala biti dobra paša za Napoleone. Francija je ležala sladko utrujena na tleh in je vzdihnila: »Meni je vseeno!« Cvete morda še danes, ampak takrat je Francija medila. Napoleon je prvi zgrabil in zato dobil največ. Drugi, ki so kasneje pripeljali, so se lepo po redu zadovoljili z manjšim uspehom. Za tiste, ki so prišli nazadnje, pa ni ostalo nič, prav nič razen stroškov in zabavljanja. Vedno je tako, kadar nekaj med. Ne razumem samo, zakaj si je Napoleon potem predstavljal, da je velik. Lahko mi verjamete, tudi meni je njega dni neka ženska rekla, da ji je vseeno. Danes je moja žena in prav nič si ne domišljam zaradi tega. Povem vam to samo zato, da boste vedeli, kakšna je razlika med pašo in pašo in da nisem izmed tistih, ki se imajo za Napoleone.

Ampak če hočem biti popolnoma odkritosrčen, je pa le vsaj nekoliko moja zasluga, da sem bil pravočasno zraven. Ne pri ženi, ampak pri tisti pravi paši, ki zasluži to ime. Mislím, da nisem bil jaz tisti, ki je dejal: »Fantje, ostanimo raje doma, saj ne bo nič!« Ne spominjam se več natančno. Pa tudi če sem bil, nisem tako mislil. Nekaj na dnu mi je venomer prišepetavalo: »Sedaj ali nikoli!« In notranji glas je tisto, kar bi lahko imenovali genialnost. Seveda, ako se potem uresniči. Notranji glas, iz katerega ni potem nič, so čisto navadne babje marnje in pravi tepec je, kdor ga posluša. Ne bi se rad osmešil na stara leta, prevečkrat sem se že, zato nisem hotel, da bi drugi prisluškovali mojim notranjim glasovom. Toda ko sem prišel domov iz čebelarne, sem jo pošnil, kakor še nikoli. »Alo,« sem rekel, »ženuško, daváj!« Prav nič se nisem zmenil za prijazna opozorila, da sem najbrž znorel, in koliko bolje bi bilo, ako bi šel leč. Jaz pa da ne, do večera moram stekniti denar za vlak in za avto in za vse drugo. Gremo in basta! Prav ničesar ni izpustila žena, s čimer je vedela, da bi me mogla zadeti. Ali sem pozabil, da sem zaveden državljan? In da se zavedni državljani več ne vozijo, odkar je železnica objavila, koliko čiste izgube ima z vsakim popotnikom? Pri nas je že takšna navada, da je žena Mefisto, kadar imam jaz faustovske popadke. Pa se nisem vdal in šli smo.

Pravzaprav nismo šli, ampak smo se peljali. Kam? Cilj nosi čebelar vedno s seboj v glavi, jasno zarisan in določen, toda najde ga le redko. Išče ga pa venomer, spomladi stika za njim v Istri ali v Vojvodini, potem se zgodi, da ga zanese pod Fruško goro in na jesen v Liko ali celo še dalje na dalmatinske otoke. Skratka, čebelarja najdete povsod, kjer zadiši po medu in po uspehu. Čebelarji prevohajo sleherni gozd in gmajno, nobeden zemljepisec se ne more primerjati z njimi. Saj se je letos pri iskanju paše povzpел čebelar celo na najvišjo goro sveta, ampak verjetno ni našel tam nič posebnega za svoje čebele, sicer bi bil tiho o svojem podvigu in bi skrivnost ohranil zase. Še tako bi se prehitro razvedela. Ne, kakor kaže, ne bomo nikoli prevažali na Himalajo.

Tudi nas je zaneslo v hribe, ne sicer tako visoko, zato pa preklemano od rok nekam na mejo med Bosno in Liko. Pozno popoldne nas je odložil kamion nekje pod gorskim prelazom sredi skal. Res, razjokal bi se človek, ko preračuna, koliko ga je vse to stalo, pa se znajde nazadnje s svojimi čebelami sredi najbolj divjega Krasa, na kraju, kjer si volkovi in medvedje voščijo lahko noč. Raz prelaz pa žvižga burja, da se komaj obdržiš na nogah.

Burja ima to dobro lastnost, da prepriha človeku ne samo vse kosti, ampak tudi vest. Dragi moj, spet si ga polomil! Čebelar ni nič drugače ustvarjen kakor vsi drugi ljudje. Dela se, kakor da ne verjame pravljicam, ampak nekaj tiči v njem, kar bi jim strašno rado verjelo. Vedno znova se pusti naplahtati in o vrisku pripovedujejo čudeže. Vrisak! *Saturea montana*! Že po zvoku bi človek moral sklepati, da ni nič prida, kajti na svetu je že tako, da dajejo ljudje samo skrajno sumljivi robi blagodoneča imena. Vse naokrog kažejo hribi svoja gola, skalnata rebra in med njimi se vrste zamolklo rdečkastorjave lise. Oddaleč bi sodil po barvi, da bo to nekaj na sredi med opeko in porfirjem, a temu pravijo domačini vrisak.

Uboge čebelice, ki so bile tako dolgo zaprte, silijo v množicah iz panjev in plast za plastjo jih sunki burje mečejo ob tla. Povsod jih je polno, kamor stopiš, stopiš na čebelo in tiste, katerim se je posrečilo, da so se rešile, plezajo onemoglo po stenah panjev domov. Kaj bo, kaj bo? Poklapano sedi vsa čebelarska klapa v zasilnem zavetju s privihanimi ovratniki ter se zama trudi, da bi si prižgala tolažilno cigareto.

Rekli mi boste, da se pravljice nikoli ne začenjajo tako klaverno. Saj se res ne. Tako tudi tej nihče ni hotel verjeti. Drugi dan nam je ponorela tehtnica. Čebelarje sem že velikokrat videl, da so noreli, ampak tehtnica je vendar simbol treznosti in solidnosti. Za čebelarja je tehtnica nekaj podobnega kakor toplomer za zdravnika. Kroti njegovo fantazijo. Od tehtnice človek res ne bi pričakoval, da ga bo začela svirati. Vsakih nekaj minut je bilo treba utež pomakniti za nekaj črtic naprej. Komaj si jo naravnal, pa ji je bil že pretežak panj, ki je čepel na njej. Čebelar jo je skrbno stresal, pregledal vse vzvode in jih namazal. Pa ji vse skupaj ni nič pomagalo. Res čudno! Potem se je v čebelarju zbudil sum. Saj smo vendar možje, ki razumemo šalo, čeprav ni sedajle prav nič na mestu! Skrbno je prebrskal ves panj od zunaj in od znotraj, da bi našel kamenje ali žeblje, s katerimi neki porednež bega ubogo tehtnico, da se tako nedostojno obnaša. Našel pa je samo deviško, včeraj novo satnico že skoro dograjeno in v njej

se je lesketal mladi med. A tehtnica ga je lomila kar naprej do večera. »Šest kil in poll!« je izdaval v mraku čebelar s takšnim glasom, kakor ga na odru uporabljajo na smrt obsojeni.

Norost je nekaj nalezljivega. Ponorel je vrisak, ki je medil v najhujši burji, in ponorele so čebele, ki so si izmislile nov šport. Pustile so, da jih je burja metala ob tla, potem pa so prodirale tik pri tleh med skalami in usehlimi bilkami proti vetru, obiskale mimogrede nekaj drobnih cvetov, nato pa so za zabavo jadrale z burjo domov. Ustavile so se pred panji s »piko« kakor smučar začetnik in zlezle po skladovnici do rodne brade. Pustile so vse druge opravke, tako jih je navdušila igra, in komaj so se nekoliko izvežbale, so izvabile še ves mlajši naraščaj s seboj.

Čebelar rad privošči revicam nekoliko razvedrila, posebno ko so tako lepo združile sladko s koristnim. Pa se mu vendarle zdi, da sanja. Stokrat se je tiste dni krepko vščipnil v roko, da bi se prebudil. Ponoči pa se mu sanja, da se mu vse to le sanja. Kajti ni je stvari, ki bi upijanih huje kakor stvarnost, kadar je takole sočna in polna. Tudi njega je potegnilo s seboj v vrtimec, tudi v njem se prebuja novi, nesluteni občutki, ki so doslej dremali nekje globoko v podzavesti. Loteva se ga mrzlična težnja po udeležtvovanju, v njem se vzbuja zavest lastne pomembnosti. Ah, vsi skupaj smo živeli samo surogat za življenje! Pili smo cikorijo, sedaj pa je zadišalo po pristni, zlahetni kavi. Srkajmo naglo do dna, do zadnje kapljice, da se bo po žilah razlezel prav do konca prstov ta krepki in polni okus, ki je morda sreča! Pa sedaj ni časa, da bi razmišljali, kaj je. Zgrabimo za delo! Treba je satnic, treba je kant! Dvajset kilometrov daleč je do najbližje pošte. Za čebelarja je to malenkost. Povsod hoče biti prvi in oblastno maha s tisočakom. Brzobjavke hite na vse strani. Vse, prav vse je treba zaktivizirati, da bo odslej služilo samo čebelarju. Prvič v zgodovini čebelar ne prosí, ampak brzobjavno zahteva dopust. Žena in poba naj odrineta takoj in prineseta s seboj vse, kar je treba. V čebelarni jima odpre kredit. Potem pa brž nazaj, pogledat kako je s tehtnico, urejat gnezda, prelagat polne sate! Vedno znova se naslaja nad vsem tem čudežem v burji.

V petih dneh je tehtnica poskočila za trideset kil. Po klancih sopiha kamion za kamionom, vsi visoko naloženi s panji. Ampak čebelar nima časa, da bi se briga za novodošle. »No, zapeljite, kamor hočete! Vriska je na pretek!« S širokim zamahom roke jim pokaže vse zaseke med pobočji, koder rdijo kolonije žilavega cvetja, ki se je pobratilo z burjo. Sam se pri tem niti ne ozre, lahko bi zamudil važni trenutek, ko se bo teža prevesila preko novega kilograma. To je velikodušnost zmagovalca! In v hrbet ga grejejo žgoči pogledi odhajajočih. Ah, kako dobro dene človeku zavist! Toda vsakemu zmagooslavju je primešana grenka kaplja: kaj bo, če do večera ne bo žene? Groza ga stresa ob misli, da bi čebele na polnem satju pasle lenobo.

Navsezadnje je vendarle vse pripravljeno, kante in žena in točilo. Začenja se največji čebelarski praznik, dan točenja. Ne boste ga našli rdeče označenega na koledarju, pa je vendar bolj slovesen in svečan kakor vsi državni in privatni prazniki s prvim majem in božičem vred. Točenje je za čebelarja velika orgija čebelarskih strasti, najvišje izživetje in prehod

v nirvano. Ženska si v spominu ureja življenje po ljubimcih in porodih, čebelar po točenju. V grmovju, nekoliko v stran od skladovnice panjev je pripravljena zasilna miza iz desk in točilo. To je stroj, katerega le malo-kdaj vidijo človeške oči. Lahko bi rekli, da je najmanj ekonomično izrabljeni stroj v državi; prekaša ga samo kalup za kovanje cekinov. No, in pri točilu stoji poba, ves odločen, da bo vrtil in lizal, žena pa sedi na kladi in čisti podstavek za posnemanje voščin. Ob takšni paši se bo vse delo lahko opravilo na prostem. Čebele so preveč zaposlene s svojo igro, da bi se jim ljubilo stikati po grmovju. Čebelarjevo mesto pa je v prvi liniji. Junaško si zaviha rokave in se loti prvega panja. Satje je kar nabuhlo od medu, težko kot svinec in pošteno se moraš potruditi, da ga izvlečeš, tako so ga čebele prilepile. Ampak danes se čebelar samo smehlja vsem naporom. Danes se ne ustraši ničesar, Kako napak sodijo esteti, da težke gmote niso lepe! Kakor bi bilo kaj lepšega na svetu, kot je takšenle sat, čez in čez zadelan z rahlo grbastimi pokrovc, močna in trpežna shramba iz krhkega voščenege tkiva. Skratka, čudež! Čebelar si ne more kaj, da ne bi nad vsakim satom posebej užival. Komaj pa izprazni medišče in omete čebele, se že zbere na stropu gruča delavk, pripravljenih, da si takoj začne graditi nove shrambe. To je pogum, kakršnega rodi samo izobilje!

Je že tako, takšnale paša razvname podjetnost ne samo pri čebelah, ampak tudi pri čebelarju. Še nekaj takšnih paš, pa bomo imeli hišico in lep čebelnjak in doto za hčer. Kajne, mi skupaj nekaj zmoremo! In kakor vsi tatovi javne blaginje je tudi čebelar prepričan, da je nerazdružljiv del svojih čebel, njihov dobrotnik in odrešenik. Kaj bi počele revice brez njega, ki zvesto in modro skrbi, da se delavno ljudstvo lahko do sitega izdivja v svojem najmočnejšem nagonu, nabiranju hrane?

Toda delovno ljudstvo nima časa, da bi razmišljalo, dokler čaka še stotine milijonov drobcenih cvetnih čaš, da bodo izpraznjene. Prezaposlene so čebele, da bi opazile rop. Čebelar odnaša sklade težkih satov ženi, ki s širokimi vilicami v roki komaj sproti odkriva med, in ozmerja poba, ki bi med lizanjem kmalu prezrl, da je treba pod točilo postaviti novo kanto. Ko pa odnaša iztočene sate nazaj v panje, je treba že podirati na stropih prve osnutke novega satja. Ampak tudi čebelarjeva gorečnost ni prav nič popustila. »Najmanj še enkrat, ako ne dvakrat, bomo točili,« tolaži izmučeno ženo in poba, ki ves zelen išče utehe v grmovju, ker se je preobjedel dobrot.

A lepega dne je utihnila burja. Zapihljal je lahen vetrič od morja in kakor bi mignil, je bilo pravljice konec. Prva se je iztreznila tehtnica, za njo vrisak. Rdečkaste lise med skalami so porjavele. Nato so prišle na vrsto čebele. Po vseh špranjah in kotih so lezle in iskale, kam so izginile njihove zaloge. Po njihovem vedenju bi človek sodil, da se jim je začelo svitati. Zadnji, katerega je srečala pamet, je bil seveda čebelar. Saj ni mogoče, da bi bilo čudeža tako naglo konec! Kamion za kamionom odvažja čebele, on pa tava še vedno po obronkih, preštevava zakasnele vriskove popke in čaka burje, ki je ni od nikoder. Tako mu poteče dopust. Komaj se mu posreči, da zadnji dan še ujame prazen kamion in pozno ponoči krene karavana nazaj v resničnost. Čebelar sedi na vrhu svoje krame in kar vidi jo pred seboj, sivo in pusto vsakdanjost, kako naglo in grozeče se bliža. Ah, kako lepo bi bilo, ako se ne bi vrnila nikoli več!

KAKŠNO BO VREME V LETOŠNJI JESENI

DR. VITAL MANOHIN

Praden bi bilo mogoče reči karkoli o bodočem vremenu, moramo biti na jasnem, po kakih zakonih se uravnava vreme. Teh zakonov pri sedanjem stanju znanosti o vremenu ne moremo teoretično dognati, marveč le izslediti iz dolgoletnega opazovanja. Ker lokalno vreme ne tvori izoliranega pojava, marveč je odraz celokupnega procesa v vsej zemeljski atmosferi, se vršijo tovrstna raziskovanja sinoptično, t. j. z opazovanjem vremena po vsem svetu. Toda praksa je pokazala, da sinoptični način raziskovanja ne more rešiti najnujnejše probleme vremenskega napovedovanja za dolgi rok, ker ne zna razložiti vzrokov lokalnih vremenskih anomalij; sinoptični proces nam more razložiti le splošni značaj vremena na širšem ozemlju, n. pr. v okviru celotne zapadne ali srednje Evrope, toda zelo malo ali ničesar ne ve povedati o vremenu ožjih ozemelj, n. pr. o vremenu v Sloveniji, ali o vremenu v Ljubljanski kotlini. Tako se je zgodilo tudi letos: Ljubljana je pokazala v tromesečju maj, junij, julij tole sliko:

Odklon množine padavin v mm od stoletnega povprečka:

Maj	Junij	Julij	Tromesečje
+ 12	- 74	- 56	- 98

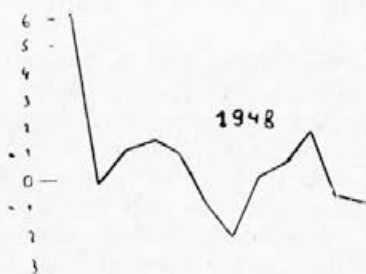
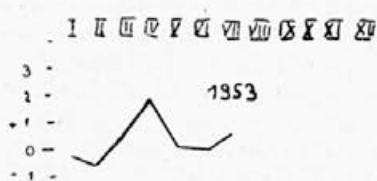
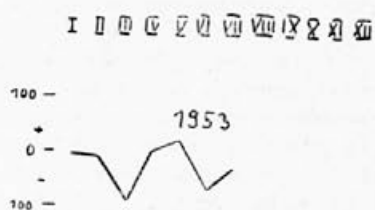
Iz teh številke je razvidno, da je bilo poletje v Ljubljani kljub velikemu številu padavinskih dni precej suho. Toda že na vzhodu in jugu Slovenije so bile padavine v glavnem nadpovprečne. Isto velja za srednjo Evropo. Iz tega primera je razvidno, da more prinesiti ista sinoptična situacija različnim klimatskim lokalitetam povsem različne, celo nasprotno vremenske tipe. V zimski dobi pride to dejstvo še do ostrejšega izraza; tako smo na primer imeli leta 1952 in 1953 razmeroma hladno zimo, a sosednje ozemlje milo.

Po kakem zakonu se uravnava lokalno vreme, še ni povsem jasno, toda nedvomno je, da vreme v širšem pomenu ne izvira iz ozračja samega, marveč z zemeljskega površja, t. j. iz toka toplote med Soncem in Zemljo. Pri tem pa igrajo lokalna ozemlja glede na svoje trenutne rezerve toplotne energije veliko vlogo. Tukaj nisem omenil ogromnega vpliva gorskih sistemov, ki ne samo odklanjajo in preusmerjajo splošne zračne tokove, marveč se aktivno udeležujejo v toplotni bilanci med Soncem in Zemljo. Za pravilno znanstveno napoved bi bilo treba zbrati številke, ki bi razodele tovrstne fizikalne procese. Toda ta znanstveni način raziskovanja je šele v začetnem stadiju in bo minilo še mnogo let ali celo več desetletij, preden bo mogoče izdelati tako napoved. Za zdaj pa nam ne preostane nič drugega, kot da uporabimo moč statistike, ki zna razkriti še tako zamotane zakonitosti, seveda brez fizikalnega tolmačenja procesa samega. Pri tovrstni statistični analizi je važno upoštevati dejstvo, da podnebje ne tvori abstraktnega pojava, marveč ima pod seboj realni fizikalni proces, ki je kot vsak naravni proces podvržen pravilnemu ali nepravilnemu nihanju in doživlja različne razvojne faze.

LJUBLJANA

Odklon množine padavin
v mm od 100-letnega povprečja

Odklon mesečne temperature
od 100-letnega povprečja

Ako zarišemo potek padavin in temperature za tekoče leto in ga primerjamo z drugimi poteki v preteklosti, moremo smatrati, da tvori letošnji značaj toka padavin neko vmesno sliko med značaji leta 1854, 1949, 1948 in 1907. Ljubljanskemu podnebjju najbolj ustrezata l. 1854 in 1949, vzhodni Sloveniji pa l. 1948 in 1949. Glavne poteze sicer različnih krivulj so naslednje:

Izraziti minimum padavin nastopa v enem od treh mesecev, bodisi v avgustu, septembru ali oktobru, v večini primerov v septembru in izraziti maksimum padavin sredi ali konec jeseni po večini v novembru. Ker kažejo podatki za Ljubljano, kot je bilo že omenjeno, največjo sličnost l. 1854 in 1949, a za vzhodno Slovenijo l. 1948 in 1949, je treba navedene letnice poudariti. V ljubljanski klimatski lokaliteti je torej pričakovati dvig množine padavin v avgustu do povprečka ali nadpovprečka ter izredno silen primanjkljaj padavin v septembru in v prvi polovici oktobra. V vzhodni Sloveniji pa je že v avgustu pričakovati nazadovanje padavin v primerjavi z julijem, jeseni pa slično kot v Ljubljani, t. j. izrazito suho prvo polovico jeseni. Vkljub naraščanju padavin v avgustu v Ljubljanski kotlini ni pričakovati velikega števila deževnih dni, ker je že do zdaj t. j. do 4. avgusta padlo nad polovico normalne množine padavin. V nadaljnjem poteku t. j. v septembru in v prvi polovici oktobra je pričakovati, kot smo že omenili, velik primanjkljaj padavin, a v novembru je računati z izdatnim deževjem.

Glede temperature bi lahko rekli, da bo nadpovprečno topla prva polovica jeseni, najmanj pa eden od mesecev t. j. september ali oktober.

Tako si moremo ustvariti tole približno sliko jeseni: prva polovica bo suha, lepa in razmeroma topla, druga polovica pa deževna. Temperaturne razmere za drugo polovico jeseni še niso vidne. Tudi za začetek zime se še ne da ničesar reči.

ČEBELARSKA OPRAVILA

(September—oktober)

LEOPOLD DEBEVEC

Še dober teden dni in končala bo čebelja paša na ajdi, četudi bodo ajdove njive morebiti še v cvetju in vremenske razmere na videz ugodne. Preko poljan so namreč že zavele prve hladne sapice ... Živahni vrvež pred čebelnjakom naglo pojema; čebele sicer še ves mesec obletavajo redke cvetke, toda že bolj za igračo in brez pravega haska. V oktobru tudi to polagoma odpade in čebelam preostane le še nekaj opoldanskih ur za igranje v medlem jesenskem soncu, medtem ko se v hladnih nočeh umikajo vse globlje v satne ulice, dokler jih tja pod konec mesca ne prisili mraz, da se strnejo v gručo in dokončno predajo zimskemu dremežu.

Med ajdovo pašo matica navadno še enkrat dobro zaleže satje, kmalu po njej pa zaleganje preneha. Do kraja mesca se poležejo zadnje mladice in popolnijo vrzeli, nastale za starimi pašnimi čebelami, ki so opešale in ostale zunaj.

Počasi bo treba družine urediti in po potrebi pomagati, da bodo lažje kljubovale zimskim nevšečnostim ter brez posebne škode in večjih izgub

zdrave in močne dočakale pomlad. Priprava družin za zimo je eden najkočljivejših in važnih čebelarjevih prijemov, od katerega je v nemali meri odvisen tudi ves uspeh v prihodnjem letu. Pravilne ukrepe v tej smeri pa bomo lahko podvzeli le, če natančno poznamo stanje in potrebe družin. Kakor hitro se malo porazgubi duh po ajdovcu in nekoliko poleže bojevitost ter k ropanju nagnjeno razpoloženje čebel, bomo družine pregledali po možnosti v zgodnjih dopoldanskih urah. Ker smo dokaj stvari uredili in pripravili že poprej — saj smo tako rekoč vse leto z dobrim opravljanjem družin utrjevali temelje za uspešno prezimovanje, posebno pri poletnem pregledu — odpravimo sedaj le še zadnje napake oziroma pomanjkljivosti, ki bi utegnile čez zimo čebelam škodovati ali celo ogrožati obstoj družin. Predvsem nas bo sedaj zanimala količina zimske zaloge živeža, mimogrede pa se bomo še enkrat poučili o stanju in kakovosti zalege oziroma prisotnosti matice, o moči družine in morebitnih boleznih. Prepričali se bomo tudi, če so medene zaloge na pravem, čebelam dosegljivem mestu, če imajo prostor za zimsko gnezdo v sredini plodišča in če v satih ni preveč trotovine, izmenjali bomo sredi plodišča pozabljeno in neizdelano satnico in podobno.

Pri ocenjevanju množine zaloge zimskega živeža se ne smemo zadovoljiti s površnim presojanjem na oko. Nekaj težjih stranskih satov, v katerih je lahko mnogo cvetnega prahu, nas ne sme zapeljati do zaključka, da so tudi ostali sati takšni, temveč preglejmo natančno vse! Tudi med zalogami poedinih družin bomo ugotovili precejšnje razlike. Dokaj točna je cenitev po površini pokritega medu, če računamo, da je v dm^2 obojestrasko polnega sata približno ena tretjina kilograma medu (po Zandru 350 g). Pri cenitvi in računanju si pomagajmo s svinčnikom! Natančno težo pa seveda pokaže le tehtnica. Stehtamo vse sate plodišča s čebelami vred, zložene na kozico. Če po odbitku teže kozice ostane 18 kg vsebine, tedaj ima družina okoli 10 kg zimske hrane, kolikor ji tudi zadostuje do prve pomladanske paše. Kar do te teže manjka, bo treba pač dopolniti z medom oziroma sladkorjem, in sicer najbolje takoj, ko se družine po pregledu zopet umirijo. Najpozneje moramo to opraviti do sredine oktobra. Razumen čebelar pri tem ne bo skoparil, ampak čebelam dal rajši nekaj več kot pa premalo.

Če med pregledom naletimo na šibko brezmatično družino, jo podrimo in njeno zalogo porazdelimo potrebnim sosedam! Močno družino bomo seveda poizkusili rešiti, če imamo matico pri roki, dasiravno je za take stvari včasih nekam prepozno.

Kdor ni že prej izločil iz plodišča stare in pokvarjene sate, naj jih ob tej priliki izmenja z boljšimi, zlasti one z odvečno trotovino; dober dm^2 je je v plodišču kar dovolj. Pri izmenjavanju satov je treba paziti, da jih postavljamo na pravo mesto, polne ob straneh, one z zalego ali praznimi celicami v spodnji polovici pa v sredino. Sate s cvetnim prahom pustimo rajši v plodišču, ker se obnožina v shrambi rada pokvari.

Naposled imamo pri jesenskem pregledu družin najlepšo priliko, da temeljito očistimo panje. Odstraniti je treba drobir, ostrgati s prečnih palic in okenc zadelavino ter porezati voščene prizidke z rešetk, okenc, satnikov in panjevih sten, da bo spomladi šlo delo v panjih lažje in gladkeje od rok. Porezali bomo tudi tako imenovane mostičke, ki jih napravijo čebele na dnu panja, da se lažje in hitreje povzpno med sate, ko se težko obložene

vračajo s paše; drugače nam bodo mostički v napoto, ko bomo vlagali lenke v panje ali v zgodnji pomladi, ko bomo čistili dna.

V »suhih« letih, ko je tudi ajdova paša povsem odpovedala in je revščina v panjih le prevelika, za sladkor potrebnega denarja pa ni, čebelarju ne kaže nič drugega, kot da zniža število družin. Šibkejši in slabše založeni družini odstranimo matico, naslednji dan pa jo preložimo v medišče močnejše družine, ko smo poprej pokrili matično rešetko z listom časopisnega papirja. Čebele bodo papir pregrizle ter se polagoma in mirno združile. Ojačeni družini bomo po nekaj dneh združili v plodišču, upoštevaje pri tem prostor za zimsko gnezdo. Tako lahko združimo tudi po več družin in potem dokrmimo še manjkajočo zimsko zalogo. Včasih se dogodi, da ima posamezna ali tudi iz več revežev sestavljena družina za zimo sicer dovolj hrane, vendar je ta hrana raztresena po vseh satih plodišča in medišča. Ker čebele iz lastnega nagiba ne bodo prenesle medu iz medišča v plodišče, kjer ga bodo čez zimo potrebovale, jih prisilimo, da to store, če jim odkrijemo pokrite medene sate v medišču in jih obrnemo, tako da stoje na onih letvicah, ki so bile prej zgoraj. Nekateri čebelarji ojačujejo svoje družine še s »suhimi« čebelami, nabranimi pri čebelarjih, ki jeseni podirajo kranjice; zatrjujejo, da se jim stvar dobro obnese.

Kot neizpremenljivo načelo naj velja: Zazimi rajši manjše število družin, toda močne in dobro založene, ker le od takih smeš v prihodnjem letu pričakovati dobiček, številni slabiči ti bodo popadali za lakoto že sredi zime, redki preživeli pa se potem vse leto ne bodo pomogli!

Koder je ajda dobro odrezala, čaka čebelarja še zadnje točenje medu. Opravili bomo to delo v zadnji tretjini septembra. Iztočene sate vrnemo v medišča, da jih čebele osušijo in do prvega mraza varujejo pred večami. Previden čebelar ne bo iztočil vsega medu; določeno število medenih satov bo za vsak primer zadržal, ker nikoli ne ve, kaj utegne prinesiti pomlad.

Gozdni med, hojevec za zimsko hrano ni primeren, ker v dolgih in ostrih zimah navadno izzove grižo. Družinam, ki sedijo na samem hojevcu, moramo iz gnezda odstraniti in iztočiti nekaj polnih satov ter odvzeti med nadomestiti s sladkorjem ali v skrajnem primeru z mešanico hojevca in sladkorne raztopine (2 : 1). Ker odložijo čebele dodano hrano v neposredno bližino bodočega zimskega gnezda, jim bo ta za zimске mesece zadostovala, preostali čisti hojevec pa bodo rabile šele na pomlad, ko bodo že izletavale in jim tedaj ne bo več škodoval.

Manjkajočo zimsko hrano pokladamo mlačno in v čim večjih količinah vedno zvečer, podnevi le ob deževnem vremenu. Zelo pripravne so večje posode, ki držijo po 3—4 litre in so urejene za pitanje iz medišča. Sladkorna raztopina naj bo čim gostejša, v razmerju 1 : 1 ali še bolje 10 : 7, to je deset delov sladkorja in sedem delov vode. Čebele morajo dodano raztopino še »invertirati«, predelati, izpariti odvečno vodo, dokončno spraviti na pravo mesto in pokriti, sicer bi se pokvarila in skazila. To delo, pri katerem je potrebna toplota, je za čebele naporno in, dokler ni opravljeno, se družine ne umirijo. Upoštevati je treba, da z 1 l raztopine čebele ne dobijo 1 kg hrane, temveč le 60 oziroma 85 dkg; odstraniti morajo torej iz panja na

vsak prejeti liter raztopine po 40 oziroma 15 dkg vode. Sladkor se najhitreje raztopi, če ga polagoma sipljemo v vročo vodo in sproti mešamo; prekuhavati ga ni treba. Raztopino, pripravljeno iz denaturiranega sladkorja, moramo pred uporabo izčistiti in precediti, da nam oglje, paprika ali žaganje ne zamaže pitalnikov. Posodo, steklenice in pitalnike po uporabi osnažimo in shranimo. Če je ta šara križem po čebelnjaku razmetana, da se v njej vse leto nabira nesnaga, prah in pajčevine, kaže namreč naše čebelarstvo v kaj čudni luči.

Precej čebelarjev prezimuje čebele v mediščih. Po ajdovi paši izpraznijo medišča in odstranijo matične rešetke; na njihovo mesto, morda tudi za kak centimeter niže potisnejo posebno dno, ki ne seže povsem do prednje panjeve stene in nato prestavijo vse sate s čebelami iz plodišča v medišče. Zgornje žrelo pustijo zaprto, čebele imajo vhod pri spodnjem žrelu, ki so ga navajene; svoje gnezdo dosežejo po prednji steni. Nekateri vrh tega vrnejo prazne sate medišča v plodišče in jih tam pustijo čez zimo, kar je priporočljivo zlasti za začetnike, ki nimajo posebnih omar za satje. Čebele potem spomladi varujejo sate pred voščenimi veščami do prestavljanja, ki ga seveda opravimo navzdol. Prezimovanje zgoraj je umestno posebno pri spodnji vrsti panjev, ker se s toploto spodnje družine posredno okorišča tudi družina nad njo, ki prezimuje v plodišču, spodnja pa toliko ne »moči« in nima mokrega dna. V mediščih so družine mnogo bolj zavarovane pred mrazom, vetrom in sončnimi žarki ter se spomladi lepše razvijajo.

O tem, kako naj bodo družine za zimo odete in zadelane, se mnenja križajo. Nekateri trdijo, da dosežajo boljše uspehe, če čebel ne zadelavajo, medtem ko tople odete prezimujejo slabše, ker imajo mokra dna in plesnivo satje. Zagovorniki toplega zazimovanja pa zatrjujejo, da se mokrota in plesnivost pojavljata le tedaj, če družine niso dovolj skrbno in od vseh strani enakomerno zadelane. Vlaga se pozimi nabira predvsem na ploskvah, ki niso dobro zavarovane in zato hladne, to je na mestih, kjer se mraz in toplota neposredno stikata. Pri dobro odetih družinah takih mest ni, tudi pri nezadelanih jih ni, toda zadnje porabijo baje več hrane, kar zopet govori v prilog toplega zazimovanja.

Panji niso nikdar tako natančno izdelani, da bi se v skladanici med seboj povsod tesno stikali. V reže med njimi imajo neoviran dostop in v njih idealno skrivališče voščene vešče, mravlje in pajki, a tudi vročina, mraz in preprih gospodarijo tam po svoje. Mraz ohlaja panjske stene in povzroča, da se na njihovi notranji strani nabira vlaga. Posledice zimske vlage v panju so znane; izprijen zrak in plesnivi sati skrajno neugodno vplivajo na prezimujoče družine. Vrzeli med panji je treba zato s prednje in zadnje strani skrbno zadelati s papirnatimi pasovi ali še bolje s trakovi iz klobučevine. Iz enega samega starega klobuka jih narežemo nič koliko. Kdor čebel ne prevaža in je enkrat reže temeljito zamašil, ima mir za vselej; leto in dan naj pusti vse neizpremenjeno in panji mu ne bodo več močili, seveda, če je to res dobro opravil. Morebitne prazne panje v skladu napolnimo z otavo, plevami, mahom ali pezdijem. Z isto tvarino zadelamo tudi prostor med stenami čebelnjaka in panji. Posebno skrbno mora biti izolirana od tal spodnja vrsta panjev, sicer so mokra dna spomladi neizbežna. Žrela medišč zadelajmo tudi od notranje strani s krpami ali papir-

natimi vložki, da toplota ne bo po nepotrebnem uhajala. Če smo vse dobro in natančno opravili, smo hkrati preprečili v panjih in čebelnjaku sleherni preprih, ki je čebelam in tudi čebelarju zoprni in škodljiv že poleti, kaj šele pozimi.

Da bi družine dokončno odeli, je še prezgodaj; rajši opravimo to čim pozneje, recimo v prvih mrzlih dneh konec oktobra ali v novembru. Tedaj bomo pobrali sate iz medišč, ki so jih čebele itak že zapustile, prekrili rešetke, vstavili lepenke, zapažili plodišča z gornje in zadnje strani, najprej s plastmi časopisnega papirja ali valovite lepenke in vložili povrh še slamnice. Vsaka druga tvarina je za ta namen manj primerna, povzročča v panjih nesnago in celo gnoj.

Do prvega mraza torej čebelar v panjih nima kaj iskati in naj nikar več ne nadleguje družin! Čebele so prilepile, zamašile reže z zadelavino in vse uredile tako, kot jim najbolj prija. Čebelar odslej ne more ničesar več popraviti ali izboljšati, ampak kvečjemu pokvariti. Marsikatera matica gre pri taki priliki v izgubo, ne da bi se čebelar zavedal, da je sam zakrivil njeno smrt. Svojo skrb omejimo odslej le na zunanje opazovanje pri žrelih!

Sedaj pa še nekaj besed o tako imenovani podložni lepenki. Jeseni jo vložimo na dno panja in na njej se čez zimo nabira drobir in mrtvice, ki padajo iz čebeljega gnezda. Spomladi te odpadke odstranimo iz panja tako, da izvlečemo lepenko in na njej, lahko bi dejali, kar preberemo ves potek zimovanja družine v dobi, ko s čebelami nismo bili v stiku. Lepenka ima isto velikost kot dno panja; spredaj je izrezano »žrelo«, da ne more zapreti čebelam izhoda, če bi se nagubala. Zato je tudi napojena s firnežem. Nekateri jo ukrojijo iz debelejšje strešne lepenke, še boljša je seveda iz ruberida, linoleja ali lesonita. V zadnjem času lepenke ne polagajo več na dno panja, ampak pribijejo nanjo na spodnji strani spredaj in zadaj poldrug centimeter široki letvici, da je podložek na nekakšnih nogah, za pičila 2 cm dvignjen nad dno panja. Pod podložkom nastane zaradi tega prazen prostor z zaprtim zrakom (dober izolator!), ki preprečuje nabiranje vlage. Prednjo letvico ne pribijemo tik ob robu lepenke, ampak jo umaknemo za 3—4 cm nazaj, da tvori za žrelom panja nekakšno malo verando. Žrela na lepenki ne izrežemo v sredini, poleg panjevega žrela, ampak pri strani; lahko seveda izrežemo drugo ob nasprotnem robu. Na zadnjo letvico privijemo primeren obroček, da lepenko — sedaj bi jo lahko imenovali *d r u g o a l i p r e m i č n o d n o* — laže potegnemo iz panja. Premično dno ima več prednosti pred vložkom iz lepenke: 1. mraz oziroma mrzli zrak nima direktnega dostopa do čebeljega gnezda, v verandi za žrelom se njegova ostrina omili ter šele nato od strani (topla stavba!) vstopa v plodišče. 2. veter družine ne vznemirja, saj ga ta niti ne čuti. 3. v panju je tema in sončni žarki, ki so za čebele pozimi varljivi, družin ne begajo. 4. družine so zavarovane pred nadležneži iz ptičjega sveta in jih sploh nobena stvar ne more motiti in nadlegovati. Skratka, družine so tako rekoč odrezane od zunanjega sveta, kar jim je v nemalo korist. Oddaljenost od zunanjih vplivov še povečamo, če v premičnem dnu namesto spredaj napravimo odprtino (žrelo) zadaj, v bližini okenca. V tem primeru je treba sprednjo letvico premičnega dna prerezati in njena dela pribiti počez na obeh sprednjih vogalih. Pa naj preizkusi to napravo, kdor hoče in more! In poroča naj o uspehih!

POROČILO ZA JUNIJ IN JULIJ

Neugodno vreme je v juniju večinoma oviralo pašo na travniških rastlinah, na smreki, hoji in kostanju. Kot je razvidno iz razpredelnice, pa je bil v nekaterih krajih kljub temu kar lep donos. Mnogi čebelarji so družine krmili že v začetku meseca. Stanje se je deloma zboljšalo šele v zadnji tretjini junija. Iz mnogih krajev poročajo o veliki rojivosti družin, le v krajih, kjer je bila paša slaba (Žerovnica), so bili roji redki in pozni.

Preddvor: Medila je smreka, kasneje tudi hoja, ki je večkrat prišla, a vsakokrat kmalu prenehala. Kadulja je hitro odevetela, zato travniška paša ni izpolnila naših upov. Od 23. VI. dalje so brale čebele na kostanju, morda tudi na hoji. Največji donos 270 dkg je bil 30. VI.

Tinjan: Iz 16 panjev sem dobil le en roj, družine so povečini preglele, a se tretjina matic ni vrnila s prahe. Točil sem povprečno 20 kg na panj.

Št. Lovrenc na Dravskem polju: Kljub dežju je smreka dobro medila. 7. VI. je bilo 320 dkg donosa. Družine so zelo rojile.

Št. Lovrenc na Pohorju: Čebele so močno rojile, tako da je izguba družin, ki je nastala v pretekli zimi, že izravnana.

Lokve v Gorskem Kotorju: Pri železniški postaji Pušča—Bistra je bila obilna travniška paša, ki je pa zaradi neugodnega vremena čebele niso mogle izkoristiti. Zato sem se z njimi preselil 21. VI. v Lokve. Tu je bilo do konca junija s travnikov vsega donosa 225 dkg.

Tudi v juliju so bile vremenske prilike neugodne. Hoja je večkrat zamedila v raznih krajih, pa je dež prekinil ali ustavil medenje. V Kokri in v Št. Lovrencu na Pohorju je zamedila še smreka, a jo je dež izpral. Rojev je bilo malo. Družine so marsikateremu čebelarju preglele. Nekaterim so se matice julija srečno sprašile (Tinjan), drugim pa jih je več ali manj ostalo nesprašenih, ali se sploh niso vrnila s prahe (Preddvor 20%). Poročevalec iz Žerovnice javlja, da so čebele suhe, da je hoja odpovedala in da bo moral krmiti, ker ajde ne sejejo v bližini. Nekateri čebelarji so že krmili (Lendava). Iz Prosenjakovcev sporoča opazovalec, da je točil povprečno 7 kg medu z glavinca in leče ter da bo še z otave pred ajdo. Tudi v Bučkovcih in Cezanjecih pri Ljutomeru se pohvalijo, da so družine močne, ker berejo na otavi. Čakajo na ajdo. Na Donački gori je kostanjeva paša vrgla na panj 4—5 kg. V Št. Lovrencu na Dravskem polju pričakujejo, da bo ajda cvetela od 10. VII. dalje. Ajde ni toliko posejane kot druga leta, ker je bilo seme zaradi lanske suše drago. Iz Selnice ob Dravi javljajo, da je nastopila brezpašna doba, iz Novega mesta pa, da imajo čebele bero na otavi. Iz Lokve v Gorskem Kotorju nas opazovalec obvešča, da je travniška paša minila okrog 10. VII., da je lipa nekoliko medila in da je bila mana (od 21. do 31. VII.), ki je pa čebele niso izrabile, ker se je takoj strdila. Ves donos v juliju je bil 180 dkg, a največji 7. VII. 55 dkg.

V juliju so se družine večidel iznebile trotov, teh nesrečnih, neuslišanih ženinov. Nekateri čebelarji se pripravljajo, da odpeljejo čebele v Liko.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah	
	I.	II.	III.			izletni	dežev.	s sneg.		
	mesečni tretjini dkg									
Breg—Tržič	+170	+200	+ 530	+ 900	+16.3	30	14	—	157	
	+330	+ 10	+ 470	+ 810	+19.0	30	13	—	243	
Preddvor—Kranj	+115	+235	+1085	+1435	+16.1	27	7	—	—	
	+880	-200	+ 35	+ 715	+18.0	26	14	—	155	
Dražgoše—Škofja Loka	-160	+820	+1470	+2130	+15.0	27	13	—	102	
	-120	-230	- 20	- 370	+18.1	27	7	—	—	
Tinjan—Istra	+545	+165	+ 350	+1060	+19.1	30	12	—	251	
	+ 65	+ 20	- 20	+ 65	+23.0	31	8	—	346	
Moščenška Draga-Istra	- 70	- 50	- 30	- 150	+20.1	30	17	—	199	
	-240	-140	- 110	- 490	+22.8	31	8	—	362	
Zerovnica—Postojna . .	- 35	+325	+ 385	+1045	+16.9	30	21	—	116	
	-215	-310	- 30	- 555	+19.5	31	11	—	273	
Zajčje polje—Kočevje .	+100	+430	+ 670	+1200	+18.6	29	—	—	—	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Črmošnjice—Črnomelj .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Krka—Stična	+ 15	+115	+ 25	+ 155	—	30	15	—	113	
	- 20	-300	215	- 535	—	30	9	—	268	
Novo mesto	—	—	—	—	+19.1	30	18	—	200	
	- 15	+ 40	+ 170	+ 195	+21.9	30	9	—	309	
Dragatuš—Črnomelj . .	+ 10	- 25	+ 995	+ 980	—	30	14	—	—	
	-195	-135	- 20	- 350	—	29	11	—	—	
Dobova—Krško	+125	+205	+ 935	+1265	+17.0	26	10	—	190	
	-105	+ 95	- 30	40	+21.0	30	10	—	—	
Selnica ob Dravi	+980	+1400	+ 380	+2760	+17.5	30	15	—	255	
	+730	-270	- 230	+ 230	+20.1	31	11	—	303	
Sv. Lovrenc na Pohorju .	+405	+380	+ 240	+1025	+17.0	24	6	—	142	
	+340	-205	+ 110	+ 245	+20.0	26	5	—	275	
Sv. Lovrenc na Drav. p .	-120	- 85	- 5	- 210	+18.7	30	12	—	198	
	- 55	+115	+ 245	+ 305	+21.3	31	7	—	324	
Donačka gora—Rogatec	—	—	—	—	+20.0	30	16	—	106	
	—	—	—	—	+20.0	31	12	—	201	
Bučkovci—Ljutomer . .	- 70	- 35	+ 435	+ 330	+18.1	29	9	—	201	
	-180	- 50	+ 960	+ 730	+20.0	30	7	—	240	
Cezanjevci—Ljutomer .	—	—	—	—	+19.0	28	12	—	185	
	-110	- 10	+ 270	+ 150	+19.5	29	9	—	218	
Pristava—Ljutomer . .	- 65	- 15	+ 60	- 20	—	30	12	—	199	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Prosenjakovci-M. Sobota	+190	+400	+ 510	+1100	+18.4	30	12	—	199	
	+110	+180	+1150	+1440	+20.0	31	9	—	302	
Lendava	+160	- 30	+ 80	+ 210	+22.0	29	14	—	210	
	+ 60	- 10	+ 230	+ 280	+24.0	30	8	—	295	
Ljubljana	—	—	—	—	+17.7	—	24	—	192	
	—	—	—	—	+20.2	—	15	—	—	
Povprečki:	juni j	—	—	—	+917.3	+18.1	28.9	13.6	—	178.6
	julij	—	—	—	+166.1	+20.4	29.6	9.6	—	274.2

»Poizkus zdravljenja nose mavih čebel s sulfonamidnimi preparati« je naslov članka, ki ga je objavil znani hrvatski strokovnjak za čebelje bolezni dr. Tomašec v zagrebškem Veterinarskem arhivu. V razpravi opisuje delovanje nekaterih sulfonamidnih preparatov, in sicer sulfanilamida, sulfatiazola, acetil-sulfanilamida, paratoluolsulfonamida, paratoluolsulfacetamida, sulfadiazina, sulfametazina, sulfamerazina, ftalilsulfatiazola, sulfagvanidina, acetilsulfagvanidina, prontosila rubruma in marbadala. Vse te preparate je preizkusil, kako učinkujejo na razvoj mikrosporidij, to se pravi na oblike parasita nose me apis v srednjem delu črevesja. Poizkuse je delal s čebelami v zaprtih malih kletkah, ki so nekoliko podobne prašilčkom. Delovanje preparatov je ocenjeval tako, da je štelo vilo trossov v srednjem črevesju čebel, ki jih je preizkušal, primerjal s številom trossov v srednjem črevesju čebel, ki so mu rabile za kontrolo. Ugotovil je, da niti eden od 13 zgoraj navedenih sulfonamidnih preparatov ne preprečuje razvoja nosene apis v srednjem črevesju čebele. Nekateri preparati v močnejši raztopini komaj neznatno preprečujejo razvoj, so pa bolj ali manj za čebele strupeni in škodljivi. Šele nazadnje omenjeni preparat marbadal je v 0,2 %, raztopini v manjši meri preprečeval razvoj in ni deloval kot strup. Dr. Tomašec zaključuje, da so sulfonamidni preparati, ki jih je preiskal, neprimerni za zdravljenje nose mavosti čebel.

Založba »Seljačka knjiga« v Sarajevu je pred kratkim izdala kot 4. zvezek svoje zbirke »Poljoprivreda i šumarstvo« 60 strani obsegajočo knjižico dr. Iva Tomašeca z naslovom »Opaka gnjiloća (kuga) pčelinjeg legla«. Kakor pravi avtor v uvodu, je knjižica predelano in znatno razširjeno poglavje o hudi gnilobi iz njegovega prejšnjega dela »Bolesti pčelinjeg legla«, II. izdaja, Zagreb 1947. Popolnoma novo je poglavje o uporabi sulfonamidnih preparatov pri hudi gnilobi kakor tudi

o organizaciji njenega zatiranja in preprečevanja. To poglavje zaključuje z naslednjo ugotovitvijo:

»Na splošno moremo reči, da zdravljenje bolnih čebeljih družin s sulfatiazolom ni zanesljivo in da ga glede na prej omenjene okoliščine ne moremo priporočati v praksi. Če bi hoteli take družine ozdraviti, bi jim morali pokladati večje količine sladkorne raztopine s sulfatiazolom in to zdravljenje stalno ponavljati. Zato bi bilo zdravljenje glede na dosežene uspehe predrago. Končno bi imele take družine sulfatiazol tudi v medišču, pa je vprašanje, kakšno stališče bi zavzeli potrošniki proti medu s sulfatiazolom.

Posebej je treba poudariti, da krmiljenje bolnih družin s sulfatiazolom zelo otežuje delo organov za zatiranje te bolezni. Takó zdravljená družina more biti ob pregledu navidezno zdrava, a se more v njej kljub temu bolezen kasneje znova pojaviti. Zategadelj bi nekontrolirano zdravljenje bolnih družin predstavljalo nevarnost za nadaljnje širjenje bolezni.«

Letošnja smreka in hoja. Letos se Slovenija nikakor ne more pohvaliti z dobro pašo. Le v krajih, kjer imajo smreko, so čebelarji dobro opravili, ponekod celo odlično. Smreka je bila naravnost trdovratna v medenju. Noben dež, ki ga je bilo letos v izobilju, je ni preplašil; že drugi dan po dežju se je zopet opogumila in izločala obilen sladki sok, kar so dokazale čebele, ki so jo zopet množično obletavale, in tehtnica, ki je vidno rastla.

Ni pa bilo tako s hojo. Tudi ta je začela mediti, vendar ji je vsak dež škodoval za več dni. Sicer je zopet prišla, če ni prekmalu znova deževalo, a so jo čebele slabo obletavale, in pokazale bore malo uspeha. Hodil sem gledat v hrib pod Krimom in po vsakem dežju našel pokapano listje. Da, opazil sem včasih celo, če sem gledal proti soncu, kako se nitke sladke tekočine vlečejo z dreves, vendar smo čebelarji pod Krimom bili srečni, če je panj na tehtnici izravnal

svojo težo, ali pridobil kvečjemu nekaj dek. Kadar čebele ob medenju hoje trumoma obletavajo kumino in podobne rastline, ni z njo nič. In vendar so čebelarji, s čebelami vred lačni medu, pripeljali pod Krim gotovo tisoč panjev, če ne več. Nekaj jih je najbrž zvalo »službeno« obvestilo, da hoja od Iške do Verda daje do pol kilograma medu na dan. Kadar namreč prinese čebele s hoje pol kilograma na dan, pač lahko domnevamo, da bo donos še narastel.

Kakor hitro pa so čebelarji videli, da s hojo ni nič, so nekateri, sicer po daljšem obotavljanju, vendar obupali ter šli drugam iskat obljubljeni dežele. Saj mora, če odpove hoja, mediti bodisi »bosiljak« ali pa »vrisak«. Čebelar ima nezlomljivo vero, brezdvanje upanje in gorečo ljubezen do svojih čebel, ne ustraši se nobenega truda, nobenih še tako velikih stroškov, vzame urno pot pod noge, da preskrbi svoje ljubljene še ob 12. uri vsaj z zimsko zalogo. Ajda ga je že toliko let zapored izdala, da ji kar nič več ne zaupa. Samo tisti, ki ne zmorejo velikih stroškov prevoza, hočejo iz nje izsiliti še kako kapljo medu. Nakateri imajo srečo, mnogo več pa jih je razočaranih. Zakaj neki je postala ajda po vojni tako muhasta?

S. Raič

Mrtve čebele za okenci. Nedavno mi je neki čebelar tožil, da najde v panjih za okenci vedno nekaj mrtvih čebel. Ko sem si panje natančneje ogledal, sem takoj ugotovil, kaj je bilo temu vzrok. Mož je imel grdo navado, da je satnike uravnaval s čevljarskim šilom kar skozi mrežo v okencu. Pri tem pa je s šilom žico toliko raztegnil, da so se posamezne čebele lahko prerinile skozi povečane petlje v mreži. Ker so bili panji nabito polni čebel, je bilo okvare na mreži zares težko opaziti. Zato ni nič čudnega, da je zaman mašil s časopisnim papirjem reže vsepovsod, samo tam ne, kjer bi jih bilo treba. Vsakokrat je znova našel po 10 do 20 mrtvih čebel na dnu panja za okencem. Prav toliko pa jih je klavrno gomazelo po mreži. Iz povedanega sledi, kako važno je, da so razstojišča za satnike v panjih pravilno pritrjena in da se okenca lahko zapirajo.

Gosposvetski

Mount Everest je moral končno klo-niti pred smelostjo in vztrajnostjo človeka. 29. maja ob 11.30 sta člana angleške odprave Hillary in Šerpas Tensing zasadila na najvišji vrh sveta zastave Velike Britanije, Nepala, Indije in Združenih narodov. S tem je bil dolgoletni cilj prejšnjih visokogorskih ekspedicij dosežen, hkrati pa so bili poplačani neizmerni napori in žrtve, ki jih je terjal od človeštva očak Himalajskega pogorja.

Morda bodo nekateri čebelarji debelo pogledali, ko bodo brali to vest tudi v Slovenskem čebelarju. »Menda ni naš strokovni list že v taki zadregi z gradivom.« bodo dejali, »da mora objavljati sodobne senzacionalnosti, ki se nas prav nič ne tičejo.« Tale se nas pa vendarle nekoliko tiče! Saj so jo mnogi čebelarski listi, zlasti angleški in ameriški, prinesli na prvih straneh.

No, in kakšno zvezo ima pogumno dejanje angleške odprave pod vodstvom polkovnika Hunta s čebelarstvom? Da vam takoj povemo: Hillary, zmagovalec Mount Everesta je po poklicu čebelar iz Avstralije. To pa je že nekaj, kaj ne? In vredno posebnega poudarka! Nehote si predstavljamo, da so imele pri tem tudi čebelice svoje zasluge. V vztrajnosti, dobrem opazovanju, prisebnosti in samopremaganju, to se pravi v lastnostih, ki morajo dičiti vsakega udeleženca tako tveganega podviga, kot je zavojevanje 8.888 m visokega gorskega velikana, se je Hillary prav gotovo vsaj deloma izvežbal pri svojih vsakdanjih opravkih v čebelnjaku.

V. R.

Da se v čebelarni ne bodo jezili. Kadar neseš voščine zamenjat za vosek, glej, da v satih ne bo medu, ki se ni dal iztočiti, ali medu, ki ga niso čebele znosile v plodišče! Sicer bo uslužbenec čebelarne v zadregi, koliko tave naj odšteje zaradi medu, ki se cedi iz skupaj stisnjenih satov ali voščenih kep, ti se boš pa jezil, ko ti bo priznal premalo odstotkov čistega voska. Zato doma izluži voščine v gorki vodi! Tisto vodo lahko kakorkoli izkoristiš. Nekdo jo je prekuhal v žganje. Iz nje lahko narediš dober očet (kis), dá se pa tudi pokrmiti čebelam, kar je najbolj prav, ako je čas primeren. —e—

POROČILO

o II. rednem občnem zboru
Zveze čebelarских društev za Slovenijo

ki je bil dne 17. 5. 1955 v prostorih Agromomske fakultete na Poljanski cesti 2 v Ljubljani.

Ob 9. uri je predsednik ZČDS tov. Maks Krmelj pozdravil navzoče delegate in tov. Rada Živanovića iz Beograda, sekretarja Inicijativnega odbora za ustanovitev Zveze čebelarjev Jugoslavije, ugotovil, da je od 59 včlanjenih društev zastopanih 52 po 71 delegatih, da je torej občni zbor sklepčen, ter pozval navzoče, da si izbere delovno predsedstvo. Na predlog tovariša Tručla so bili soglasno izvoljeni tov. Maks Krmelj, Vlado Rojec, Peter Močnik in dr. Svetozar Polič, ki so zasedli svoja mesta in povabili v svojo sredo tov. Živanovića, kar je zbor živahno pozdravil.

Predsednik tov. Krmelj je prečital dnevni red, kakor je bil objavljen v aprilski številki Slov. čebelarja. Z novo točko »Čebelarška gospodarstva (Čego) in sprejem njihovih pravil« dopolnjen dnevni red je bil soglasno sprejet. Za zapisnikarja je bil izbran tov. Jože Kobal, za overovatelja zapisnika pa tov. Edo Senegačnik in Peter Močnik. V kandidacijsko in volilno komisijo so bili imenovani tovariši Rado Podgoršek, Ivan Globokar, Ivan Tavčar, Niko Grabrijan, Josip Lampe in Evgen Kušter.

Sledilo je poročilo upravnega odbora o organizacijskem in gospodarskem delovanju Zveze v preteklem letu. Prvi del poročila je prebral tov. Stane Mihelič. V glavnem je povedal sledeče:

V Zvezi je včlanjenih 59 čebelarških društev, ki imajo po doslej dobljenih podatkih skupaj 4511 članov (2244 kmetov, 912 delavcev, 578 uslužbencev, 515 obrtnikov in 262 upokojevcov). Društva Gornjiograd, Gorica, Idrija in Križevci še niso poslala podatkov.

Na lanskem občnem zboru izvoljeni upravni odbor se je na svoji prvi seji

konstituiral in izvolil predsedstvo Zveze. Za predsednika je bil že na občnem zboru izvoljen tov. Maks Krmelj. Upravni odbor pa je izbral dva podpredsednika: Avgusta Bukovca in Janka Belca, tajnika Staneta Miheliča, blagajnika Poldeta Namarja ter 2 odbornika: Vlada Rojca in Ivota Majena.

Med letom so odstopili odborniki tov. Adolf Arko, Franc Cvetko in Avgust Bukovec, ker se niso strinjali z gospodarsko linijo Zveze, blagajniške posle pa je prevzel tov. Ivo Majcen, ker je tov. Namar prevzel službo ravnatelja ZČDS.

Po sklepu občnega zbora je bilo delo Zveze razdeljeno po odsekih.

Znanstveni odsek je vodil tov. Rojec, člani so bili tovariši Bukovec, Mihelič in Vodnik. Zaradi pomanjkanja prostorov in vseh pripomočkov odsek ni deloval.

Odsek za tisk in vzgojo čebelarškega kadra (vodja tov. Mihelič) je priredil v marcu letos štiridnevni tečaj za čebelarške bolezenske izvedence, ki se ga je udeležilo 29 čebelarjev. Tečaj je dobro uspel in udeleženci bodo lahko uspešno opravljali na terenu posel bolezenskih izvedencev. V radiu so bila o čebelarstvu 3 predavanja (Rojec 1, Mihelič 2). Sklep zadnjega občnega zbora, da se ustanovi enoletna čebelarška šola, je upravni odbor spremenil in ustanovil dvoletno čebelarško šolo. Njeno vodstvo je bilo izročeno tov. Rojcu, tajniške posle pa opravlja tov. Kobal. Od 14 priglašanih je bilo sprejetih 11 učencev. Prostore za šolo je dala na razpolago Gozdarska srednja šola in pouk se je začel 4. novembra 1952. Za leto 1953 je bila šola vzeta v proračun MLO Ljubljane z zneskom 375.000 din za osebne izdatke, ostale stroške nosi ZČDS. *Knjižnica* zaradi preselitve in pomanjkanja prostorov za silo posluje v prenatrpanem lokalni. Dokupljenih je bilo le nekaj knjig, v splošnem je njeno stanje ostalo neizpremenjeno. Ker bi uredniški odbor s popraviljanjem in dopolnjevanjem člankov iz SC za name-

ravano *Čebelarstvo* čitanko zamudil skoro toliko kakor z novim učbenikom in ker se je medtem silno podražil papir, je odbor uvidel, da je bolje zbrati gradivo za moderen čebelarški učbenik, ki je tudi že v delu. *Slovenski čebelar* izhaja redno, tiska se v 7000 izvodih in se trenutno razpošilja 4719 naročnikom, ki so poravnali naročnino. Proti lanskemu letu, ko jih je bilo 4298 je to lep napredek. Sotrudniki ga redno zalagajo z gradivom in urednika zaradi tega nimata težav. Večje težave jima prizadevajo tako imenovani strokovnjaki, ki menijo, da so vso modrost že zajeli z veliko žlico in da nihče ne sme ničesar pripomniti k njihovim izvajanjem. Izterjava zaostale naročnine je rodila deloma upravičeno razburjanje med članstvom, kajti Zveza je terjala tudi nekatere člane, ki so naročnino že poravnali. Člani oziroma družine in društva namreč niso vedno sporočili, čemu so poslali denar. Zmeda je nastala tudi zaradi tega, ker je bila naročnina zvišana sredi leta. Čebelarji sami niso vedeli za svoj dolg, a tudi evidenca v Zvezi je bila slaba. Zveza je izterjala za 250.000 din zaostankov. Da bi v bodoče ne prišlo zopet do nereda, je Zveza založila posebne tiskovine in bloke; žal, da nekatera društva izpolnjevanje teh tiskovin zanemarljajo. Člani odseka so kot zastopniki Zveze prisostvovali na občnih zborih 19 društev in imeli pri društvih predavanja (Kobal 5, Rojec 13, Močnik 3, Mihelič 4). Odsek je tudi sprožil idejo za ustanovitev *Zveze čebelarjev Jugoslavije*, ki bo v kratkem ustanovljena.

Odsek za prevažanje čebel v pašo, opazovalne postaje in medovite rastline, ki ga je vodil tov. Belec Janko, je izdelal *pravilnik za prevažanje čebel v pašo* (zlasti ajdovo). Pri svojem delu je ubral srednjo pot med zahtevami prevaževalcev in domačih čebelarjev. Pravilnik je bil poslan Gospodarskemu svetu LRS v potrditev. Od discipline čebelarjev je odvisno, ali določbe pravilnika upoštevajo ali ne. Osnutka prejšnjega pravilnika v lanskem SC, se nekateri niso držali, kar je vsega obsojanja vredno. Reorganizacija *opazovalnih in obveščevalnih postaj*, ki jih je 25 ter so z malimi izjemami redno

poslovale, je v teku. Je pa to težka naloga. Vzpostavljeni so ožji stiki s Hidrometeorološkim zavodom LRS, ki nam daje na vpogled in uporabo lastna vremenska poročila. Dolgoročne vremenske napovedi so bile priobčene v SC.

Odsek za plemenilne postaje je vodil tov. Rojec. Nesrečni odlok o blokadi nezatrošarinjenega sladkorja je v preteklem letu močno zavrl delo. Medtem, ko je bilo še l. 1950 vzrejenih 4643 matic (sprašenih 3526), so lansko leto vzrejevalci bolj na lastno pobudo kot pa na iniciativnost odseka vzredili 1603 matice (sprašenih 1364 ali 85 %). Na letošnjem sestanku v aprilu so vzrejevalci obljubili, da bodo vzredili okrog 3500 matic, opozorili pa so, da jih ob sedanji ceni sladkorja v prahu in drugih stroških ne bodo mogli oddajati izpod 500 din.

Odsek za čebelje bolezni (vodja Franc Cvetko) ni podvzel večjih akcij za pobijanje kužnih bolezni in nima evidence, v koliko so se podcina društva sama angažirala v tem pogledu, niti ne evidence o stanju bolezni na terenu. Zveza je stopila v dogovor z Državnim veterinarskim zavodom, da se tam uredi poseben oddelek za čebelje bolezni.

Nekaj sklepov lanskega občnega zbora niso reševali odseki marveč predsedstvo oziroma posebne komisije.

Komisija za kontrolo vseh sprememb AŽ-panja se je sestala štirikrat. Ugotovila pa je, da bo potrebno v prihodnje izdelati enotne vzorce za vse čebelarstvo orodje. O cenah čebelarških potrebščin sta dve stališči: a) da naj bodo cene čim nižje; b) da mora Zveza pri prodaji nekaj zaslужiti, če hoče uresničiti svoje zamisli v korist vsega članstva.

Glede nagrajevanja se je izoblikovalo mnenje, naj Zveza ne nagraduje posameznikov, marveč najboljše čebelarstvo družine oziroma društva, pa bi bilo treba sklep lanskega občnega zbora v toliko spreminiti.

Nova pravila ZČDS so sestavljena in dana občnemu zboru v razpravo.

Kljub pomanjkljivosti v delu upravnega odbora je bil v primerjavi z lanskim letom vedarle v marsičem napravljen velik korak naprej.

Lanski občni zbor Zveze je zadolžil tudi čebelarstva društva z mnogimi lepimi nalagami, a v poročilih o občnih zborih društev zmanjšamo točke, pod katerimi bi se ti sklepi obravnavali. Grajati je treba tudi nezdrav pojav vse večjega cepljenja društev, ki so mu v večini primerov vzrok osebna nesoglasja in koristolovstvo.

Drugi del poročila upravnega odbora o *gospodarskem delovanju Zveze* je podal ravnatelj tov. Polde Namar.

Gospodarski odsek v preteklem letu ni izpolnil svojega namena. Imel je le 2 seji. Odstopila sta člana tov. Cvetko in Arko, po drugi strani pa se je tudi predsedstvo Zveze ukvarjalo s problematiko tega odseka. Predsedstvo je v marcu letos s to prakso prekinilo in odsek je tedaj znova oživel; vanj so bili kooptirani člani tov. Benko, Globokar, Selevšek in Podgoršek.

Oskrba čebelarjev, družin in društev s čebelarskimi potrebščinami je bila v skladu z objektivnimi pogoji. Pobuda Zveze za boljše povezavo med gospodarskimi sekcijami društev in Zvezo je naletela le na omejen odziv pri društvih. Avtoklav za razkuževanje satnic ni bil nabavljen, ker bi povzročil previsoko, a ekonomsko ne povsem utemeljeno investicijo. Plasi-ranje našega medu in matic v inozemstvo poteka v redu. Med se je v času, ko ga je bilo dovolj in Zveza ni razpolagala z zadostnimi gotovinskimi sredstvi, odkupoval na osnovi akontacij, pozneje pa proti gotovini. Riziko Zveze je bil zaradi tega zmanjšan, članom pa so se nudile višje cene.

V preteklem letu je prišla do izraza nova gospodarska linija Zveze. Od prvotne orientacije, ki je bila omejena zgolj na delovanje čebelarne in satnišnice, je Zveza prešla v gospodarstvu na široko fronto, ki je izražena v novi registraciji poslovanja Zveze. Nova linija je naletela pri članih na različna stališča in nekateri so mnenja, da je široko gospodarsko poslovanje za Zvezo nepotrebno. Na žalost tudi pri funkcionarjih Zveze gospodarski odbor ni našel potrebne podpore. Dose-danje delo ima zato značaj zorane ledine z mnogimi pomanjkljivostmi. Toda stvari se bodo normalizirale, ko bodo na raz-

polago potrebna sredstva, prostori in ustrezní kader.

Preselitev Zveze v nove, tesne prostore na Miklošičevi cesti je preprečila, da bi se odpravile napake in poslovanje uredilo. Tudi prostori za satnišnico so začasnega značaja.

Ukrepi državne uprave glede povišanja davka na promet ter sprostitev cen surovin so neugodno vplivali na cene čebelarskih potrebščin. Šele z uvedbo regresa, za katerega je dala pobudo naša Zveza in katerega nadaljnji obstoj je problematičen, se je to stanje nekoliko izboljšalo.

Pri politiki cen je Zvezo vodil princip, da s cenami ne smemo pretiravati, marveč jih moramo držati na ekonomski višini. To nam je uspelo pri medu, saj smo ga plačevali 50—70 din dražje kot v drugih republikah. Lanski ukrep, da smo prodajali potrebščine izpod lastnih nabavnih cen, je bil izhod za silo. S tem smo sprostili fiančna sredstva in pridobili na prostorih.

V pretekli sezoni je bilo razdeljenih okrog 16 vagonov sladkorja. Posrečilo se nam je doseči potrebne količine in lastno denaturiranje.

Zaradi preselitve je morala Zveza misliti na pridobitev potrebnih prostorov. Zato se je upravni odbor odločil, da vključi v program Zveze zgraditev Janševega doma v Kolodvorski ulici, ki naj bi postal središče vsega našega delovanja. Zgradil naj bi se v 4 letih iz lastnih sredstev, državnih kreditov in s sodelovanjem dveh investitorjev. Za isti prostor se poteguje tudi Obrtniška zbornica, odločitev pa še ni padla.

Zveza je nadalje vključila v svoj program dvig hiše na Miklošičevi cesti za eno nadstropje, treba pa bo poprej odkupiti še drugo polovico hiše.

Nadaljnje investicije je Zveza predvidela za ureditev buffeta oziroma medicarskega obrata na Ajdovščini.

Za proizvodnjo medice smo najeli dva strokovnjaka, ki sta uredila vse potrebno za takojšen začetek proizvodnje, čim bo rešen problem prostorov. Sedaj pomagata v komerciali.

Delo komercialnega oddelka je bilo lani omejeno skoro izključno na trgovino z medom. Z uvedbo regresa pa je nastalo takšno povpraševanje po blagu, da kljub zaposlitvi novih 2 moči oddelek ni bil kos delu. Lani smo prodali 66 ton medu, 4200 kg voska, 1200 kg satnic in 222 matic.

Pri transportnem parku, ki je bil pomnožen (nov Unimog s 3 prikolicami, star Ford in motorno kolo) se je zaradi neekonomskih vozni pokazala izguba 340.000 din. Predlagam da jo krijemo iz rezerve.

Mizarska delavnica na Vrhniki je morala lani zaradi pomanjkanja naročil odpustiti polovico ljudi, po uvedbi regresa dela zopet s polno paro. Stroji delavnice so zastareli in jih bo treba obnoviti.

Zaradi velikih naročil je Zveza organizirala proizvodnjo panjev v Krepljah, v zadrugi v Češnjici in še v 5 drugih podjetjih. Prodano je vnaprej nad dva tisoč panjev, kar predstavlja desetmesečno kapaciteto vrhniške delavnice. Velike težave so še vedno z nabavo suhega lesa.

Posle zunanje trgovine smo poverili izkušenemu strokovnjaku. Rezultat se bo pokazal šele v doglednem času. Zvezi je uspelo z intervencijami doseči dobre kalkulativne pogoje predvsem za izvoz medu in matic. Na velesejmu v Grazu smo prodali 1 vagon medu. Matic je bilo prodano doslej 350, največ v Egipt.

V lanskem letu ustanovljena *čebelarska gospodarstva (Če-go)* predstavljajo nove gospodarske obrate Zveze, ki poslujejo po principih direktne stimulacije upraviteljev oziroma zakupnikov. Doslej je bilo odobrenih 17 Čegojev z 1080 panji; dejansko imajo šele 850 panjev. Prečiščena pravila z osnutkom pogodbe so bila dana v razpravo upraviteljem Čegojev, po izvršenih popravkih bodo podpisane pogodbe ter tako ustvarjen enoten in najpriladnejši sistem poslovanja Čegojev.

Kakor hitro bo rešeno vprašanje prostorov in kadra, bodo ustvarjeni temelji za solidno gospodarsko poslovanje. Treba pa bo končno preiti k principom hitrega, odločnega in ekspeditivnega ukrepanja ter večjih pooblastil upravnim organom Zveze, kajti zamujena priložnost se v trgovini maščuje in uide iz rok. Upravi

naj zato ostanejo pristojnosti, ki ji pripadajo, v kritičnih in načelnih vprašanjih pa naj bi odločal Gospodarski odbor.

Iz poročila nadzornega odbora, ki ga je prebral tov. Leopold Debevec, je posneti sledeče:

V nadzornem odboru so bili tovariši Valentin Benedičič, Leopold Debevec in Maksim Ježek. Tov. Benedičič je bil medtem premešen iz Ljubljane in zelo zaposlen na terenu, pa se zato sej in dela ni udeleževal.

Zaradi šušljanja med ljubljanskimi čebelarji o nekakšnih nerednostih pri Zvezi sta preostala člana nadzornega odbora v drugi polovici decembra pregledala njeno finančno poslovanje in ugotovila, da je povsem zakonito in v redu, razen v enem primeru prekupčevanja in podelitve dveh posojil (45.600 din) v obliki akontacije za med, ki bi mogel biti dobavljen šele letos.

Na seji predsedstva, kjer se je o zadevi razpravljalo, so se sporne stvari zadovoljivo pojasnile in uredile. S kupčijo ustvarjeni dobiček se je knjižil v korist Zveze, čebelarja pa sta akontacijo vrnila.

Obžalovati je nezdravo trenje med nekaterimi vodilnimi sodelavci pri Zvezi in Slov. čebelarju.

V zaključnem računu za lansko leto sta dve visoki pasivni postavki, 408.634 din pri Slov. čebelarju in 339.729 din pri tovornih avtomobilih. Prva je deloma upravičena zaradi nenadnega dviga cen papirja, nikakor pa ne druga.

Med čebelarji je bilo mnogo spotikanja nad povišanim številom uslužbencev, a se je pokazalo, da jih je zaradi povečane dejavnosti Zveze celo premalo in da so vsi z delom preobremenjeni.

Upravni odbor in predsedstvo sta v preteklem letu zavzela edino pravilno stališče, da je treba za učinkovito pospeševanje čebelarstva z vsestransko gospodarsko dejavnostjo zagotoviti potrebna sredstva ter je le želeli, da se započeto delo nadaljuje.

Zato predlagam občnemu zboru, da podeli upravnemu in nadzornemu odboru razrešnico.

(Dalje prihodnjič)

ZAVAROVANJE ČEBEL

V času od 1. januarja do 31. maja 1953 je Državni zavarovalni zavod plačal iz naslova »Zavarovanje čebel« zavarovalnino sledečim zavarovancem:

1. Udir Alojz, Spodnja Besnica	11.598 din
2. Klobučar Stefan, Velike Nerajce	5.000 din
3. Hajne Jože, Studenci	7.200 din
4. Vidmar Franc, Sentjošt	1.500 din
5. Racman Alojz, Breg	1.500 din
6. Vrhovšek Janez, Sutna	4.000 din
7. Može Jože, Stopiče	1.500 din
8. ČE-GO Rojce Vlado, Ljubljana	12.000 din
9. ČE-GO Mihelič Stane, Ljubljana	8.000 din
10. ČE-GO Kastelič Franc, Ljubljana	6.000 din
11. Kontušar Blaž, Polule	1.700 din
12. Lobnik Franc, Slovenske Konjice	5.000 din
13. Lopatič Alfonz, Dolnja Pirošica	1.000 din
14. Kramžar Rudolf, Radgonca	1.500 din

Pozivamo vse čebelarje, ki doslej še niso zavarovali svojih čebel proti poginu ali nasilnemu uničenju, da to napravijo čimprej. Pojasnila dobite pri zastopnikih DOZ-a v vseh večjih krajih Slovenije.

OBJAVA

Ker ima Zveza čebelarских društev v Ljubljani še več prostih mest v svoji Čebelarški šoli, bo sprejela v šolo tudi take učence in učenke, ki so dovršili sedem- ali osemletno osnovno šolo z odličnim ali prav dobrim uspehom. Prednost pri sprejemu v šolo imajo otroci čebelarjev. Funkcionarje Čebelarских družin, Čebelarских društev, Kmetijskih združenj in Kmetijskih posestev prosimo, da obveste o tem razpisu starše otrok, ki imajo veselje do čebelarstva, in jim priporočajo, da **takoj ali najkasneje do 10. septembra** vložijo prošnje za sprejem v šolo na naslov: Zveza čebelarских društev v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Prošnji naj prilože: 1. Izpisek iz rojstne knjige; 2. Zadnje šolsko spričevalo, oziroma odpustnico; 3. Zdravniško potrdilo; 4. Izjavo staršev o plačevanju oskrbovalnine. Revnim in marljivim učencem bo dala Zveza podporo iz svojih sredstev. Pouk se bo predvidoma začel 15. septembra 1953. — Zaposlitev je absolutom Čebelarške šole zagotovljena.

ČEBELARSKÉ KNJIGE,

ki so izšle pri Poljoprivrednem nakladnem zavodu v Zagrebu, lahko kupite v naši Čebelarni, in sicer: Lovro Peradin — Nove metode pčelarjenja, Jovan Momirovski i Filip Simić — Pčelinja paša. Prva stane 150 din, druga pa 140 din. Tam lahko dobite tudi vse številke srbskega strokovnega lista Napredno pčelarstvo in hrvatskega lista Pčelarstvo. Z naročili pohitite, ker je zaloga majhna.

ZEPEK

v Liki je začel letos kljub obilnemu dežju v juniju in juliju zelo kasno mediti. To je najbrž posledica lanske suše. Večina naših prevoznikov je prepeljala na žepkovo pašo že v začetku avgusta, prvi resnejši donos (2 kg na panj) pa so pokazale tehtnice šele 21. avgusta. Informacije o nadaljnjem poteku paše, kolikor ne bodo objavljene v dnevnikih, dobite pri Zvezi. Čebelarji prevozniki, organizirajte poročevalsko službo!

ČEBELARSKÉ LETNIKE od 1. 1917. do 1940., broširane oddam. Vsak letnik en kg medu. - Golmajer Fr., Rova, p. Radomlje.

ČEBELARSKO TEHTNICO kupim. Ponudbe s ceno pošljite na naslov: Just Ušaj, Smederevo.

